

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia II. De materia prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

enim resultat in instanti, in quo est priuatio, resultat quādo non est inhæsiō, quæ est fundamentum illius: si resultat quando est inhæsiō, resultat quando non est priuatio: ergo sicut tenentur concedere id, quod non existit esse fundamentum talis tertiæ entitatis, non existit, etiam poterunt dicere denominare subiectum, præcipue cum tertia illa entitas non appareat quid sit, neque ad quod prædicamentum reducat.

15 Respondeo mutationem esse formam quandam non physicè vnā, sed moraliter, & denominationem mutati esse moralem, & non physicam, ac proinde non requirit formam physicè existentem in instanti, in quo denominatur, sed sufficit, si partim existat, partim existerit, sicut denominatio præteriti sumitur à forma, quæ non est, sed fuit; & denominatio futuri à forma, quæ non est, sed erit, & ego dicor prior Antichristo per meam existentiam durantem nunc, & per existentiam Antichristi postea duraturam, quæ modò nihil est; & posterior Adamo per meam existentiam durantem nunc, & existentiam Adami, cuius duratio iam præterit, & modò nihil est.

16 Obiicit, nos dixisse priuationem non posse esse principium totius, quia opponitur priuatio cum toto contradictoriè ratione habitus, quem totum includit, cui priuatio mutuo opponitur tanquam esse, & non esse: Sed similiter priuatio inhæsiōnis & inhæsiō, quæ est idem ac generatio realiter opponuntur contradictoriè: ergo priuatio inhæsiōnis nullo modo potest esse principium generationis.

17 Respondeo in primis priuationem, & habitum non opponi contradictoriè, si ad diuersa tempora referantur, sicut referuntur in mutatione, in toto autem deberent ad idem tempus referri, quia totum substantiale est quoddam ens physicum permanens, quod est totum simul, & non potest esse partim in hoc instanti, partim in sequenti, sed in omni instanti quo durat est secundum se totum, aliàs nunquam esset totum, quia cum habeat vnionem physicam partium, & hæc non possit esse in instanti, in quo non est vtrique pars, implicat illud esse totum sine coexistentia omnium partium. Mutatio verò est totum quoddam morale, cuius partes non habent vnionem physicam, sed moralem, quæ consistit in immediata successione, ac proinde potest esse, quin partes illius sint simul, quia mutatio est ad instanti successione in ratione essendi, licet in ratione denominandi denominet subiectum mutatum, sicut spatium horæ labitur successiue: in instanti verò dicitur horam completam fuisse elapsam, & ante terminatum illius non dicitur horam fuisse elapsam.

18 Addo me non asserere priuationem inhæsiōnis esse principium generationis, sed alterius entitatis, mutationis videlicet, quæ componitur ex generatione tanquam parte, & priuatione præexistenti eiusdem tanquam altera comparte; in toto autem hoc non potest excogitari, quia ex entitate totius, & negatione præexistenti non componitur alia tertia entitas, neque inuenitur est nomē ad significandam illam successione negationis præcedētis, & totius subsequentis per modum vnus. Inquires quādiu duret mutatio? Respondeo tantum durare in prima productione formæ quam includit, quia tunc tantum dicitur subiectum se habere aliter ac antea se habebat; in secundo verò instanti, quo forma conseruatur, subiectum eodem modo se habet cum illa, ac se habuit in instanti præcedenti, quo talis forma fuit producta, & illam recepit. Nihilominus subiectum dicitur mutatum non solum in illo instanti; sed in subsequentibus sumpta denominatione à forma præcedenti, sicut Petrus dicitur filius Ioannis non solum in instanti, quo eum genuit, sed postea per denominationem sumptam à generatione præcedenti, & mulier dicitur nupta ex contractu matrimonij iam præterito. De mutatione subiecti per receptionem formæ accidentalis nihil peculiare occurrit dicendum, eodem enim modo philosophandum est ac de mutatione per formam substantialem, & dicendum priuationem non esse principium totius accidentalis in facto esse, neque generationis accidentalis, vt generatio est, sed tantum illius quatenus est mutatio per priuationem ipsius, ex cuius consortio resultat mutatio tanquam ex duabus partibus.

19 De productione materiæ primæ & Angeli dicendum est esse illius principium terminatum intrinsecum modò explicatum ipsam materiam primam, & ipsum Angelum. An verò materia prima, & Angelus sint principia illius in genere causæ materialis dicam Controu.

Franc. de Guicido, Philosoph. tom. I.

13. Physic. Punct. 3. vbi disputabo an creatio habeat causam materialem. Priuatio principium non est creationis Angeli, aut materiæ primæ, neque ad illam aliquo modo conducit, neque tanquam componens mutationem, quia non est subiectum, quod mutetur, & ad productionem Angeli, seu materiæ primæ secundum se impertinenter se habet negatio præcedens, quia illa productiones in communi sententia potuerunt esse ab æterno, deinde quia non apparet quo genere negatio præcedens possit pertinere ad productionem subsequentis, nisi tanquam terminus à quo, vbi autem non mutatio, non est terminus à quo.

CONTROVERSIA II.

De materia prima.

MN I V M principiorum in particulari materia prima primum est, ideo sibi præ aliis primum in nostra disputatione locum obtinet.

PUNCTUM PRIMVM.

Materiam primam dari statuitur.

Multiplicem respectum includit materia; ad formam, quæ ex illa educitur, & in illa recipitur, illique vnitur; ad totum, quod ex illa componitur; ad agens quod circa illam operatur. Iuxta hos respectus diuersas induit denominationes, in quas diuidi solet, est enim apud antiquos celebris materiæ diuisio in materiam ex qua, & in qua, & circa quam, quæ diuisio partitio non est totius actualis, vel potentialis, in partes actū, vel potentiā illud componentes, sed eiusdemmet indiuisibilis entitatis in diuersa munera, quibus fungitur. Materia ex qua in ordine ad totum dicitur, quod ex illa componitur, & cuius est pars materialis. Materia in qua per ordinem ad formam denominatur, quæ in illa recipitur, si materialis sit non creata, & in qua plurimas exercet operationes. Materia circa quam dicit respectum ad agens, quod operatur circa illam. Ex his respectibus duo priores ad conceptum metaphysicum spectant materiæ, quæ munus subiecti receptionis, & informationis exercet respectu formarum, & in ordine ad totum, quatenus est primum subiectum, quod compositum totius necessariò debet esse, & consequenter receptum formæ, vel saltem illi vnibile, nequit enim sine vnione ad formam totum componere; & multi asserunt de conceptu metaphysico constitutio illius esse potentiam receptiuam saltem in ordine ad vnionem. Vitimus conceptus explicatus per materiam circa quam, quem habet in ordine ad agens, formaliter ad materiam non spectat, cuius adequata ratio primi subiecti, tota est in ordine ad compositum & ad formam, sine vilo ordine ad agens, quod actus non est potentiarum quas habet materia, vt formam recipiat, illamque sibi vniat, & totum peragat compositum, quibus tota essentia materiæ primæ circumscribitur.

Materia aliter in transeuntem, & permanentem diuidi solet, aliàs in materiam extrinsecam, & intrinsecam: Materia permanens, seu intrinseca dicitur, quæ verè est materia ex qua totum componitur, quæ illi intrinsecè permanet. Materia extrinseca, seu transiens est totum corruptum ad generationem aduenientis, lignum v.g. ex quo solemus dicere fieri ignem, qui intrinsecè formam ligni non includit, imò illam excludit, & expellit à materia ligni; & ideo illi dicitur extrinseca, quia ex tali forma, tanquam ex termino extrinseco generationi ignis transit materia ligni à forma ligni ad formam ignis. Hæc materia transiens, seu extrinseca propriè materia non est, quia non totum componit, neque illius est subiectum, sed potius forma in subiecto recepta, quæ simul cum materia totum corruptum componebat.

Alia est partitio materiæ in Physicam, & Metaphysicam. Materia physica, est materia de qua agimus, quæ propriè materia dicitur, quia verè & realiter componit totum substantiale: Materia Metaphysica est, quæ metaphysicè tantum, & per rationem totum componit per modum

M 2 partis

partis materialis, scilicet genus, quod metaphysicè tantum materia dicitur.

4 Insuper præfens controuersia de materia prima, quæ supra conceptus assignatos in ratione primæ dicit non dari aliam, in qua ipsa subiectionetur, ideo compositum substantiale multi appellant materiam secundam; materiam, quia recipit accidentia, & per unionem ad illa constituit aliud compositum accidentale, cuius materia dicitur: secundam, quia supponit aliam, ex qua totum componitur. Alij materiam secundam appellant subiectum dispositum accidentibus ad formam substantialem recipiendam, non quia hæc in illa recipiatur, sed quia illa præcedat huius receptionem. Receptio enim accidentium antecedit ordine naturæ quasi subiectum sternens ad receptionem formæ substantialis, ideo materia his accidentibus vestita materia proxima dici solet. Ex his dimanauit materiæ definitio, quam postea expendam.

5 Dari materiam primam demonstrant Philosophi ex mutua corruptione, & generatione formarum, quæ aliquod commune subiectum euidenter demonstrant, quod primum est, vel in aliud primum nos ducere necessum est, si enim primum non est subiectum, aliud habebit, quod primum erit: si alio careat, si tamen illud habeat, primum non erit, tamen ad aliquod ex illo perueniendum, quod subiectum aliud non supponat, ne in infinitum procedatur, quod fieri non posse de omnibus causis demonstrat Aristoteles, ut ad primam perueniat, quod si in materiali causa liceret nobis in infinitum procedere, eadem licentia in efficienti liceret uti, quod communis hominum apprehensio reprehendit.

6 Confirmatur & declaratur idem discursus: euidenter est produci aliquid, quando subiectum incipit igne fieri amissa forma ligni: ergo datur aliquod commune subiectum. Probo consequentiam: si nullum daretur subiectum commune, totus ignis secundum se totum inciperet esse, & totum lignum secundum se totum desineret, & productio ignis esset creatio, & corruptio ligni annihilatio ignis, & agens naturale naturaliter crearet, & annihilaret. Deinde si nullum daretur commune subiectum, alteratio facta in ligno, ut illam formam ignis subsequatur, omnino esset impertinens, cum productio caloris non fieret in subiecto, in quo producenda erat forma ignis. Secundò vel adueniente forma ignis, permanet calor in subiecto, quod ad illam erat dispositum, vel non manet: si manet, ergo datur vnum commune subiectum calori, & formæ ignis, quæcumque sit ignis forma, siue accidentalis, siue substantialis: si non manet, impertinens fuit calorem prius produci, qui nunquam igni coexistit, & ita in illum influere non potest, nihil enim influit in aliud, quod simul cum illo non existit. Si dicas calorem non existentem præcessisse conducere ad productionem ignis, quia subiectum dispositum relinquit, quod Thomistæ vocant materiam sigillatam permanere, sanè subiectum aliquod fateri quod dispositum permaneat, & sit sigillatam ad formam ignis, quod nos probare contendimus, admissio enim aliquo subiecto faciliè conuincitur illud debere esse primum, vel aliud primum supponere, ne in infinitum processus admittatur.

7 Confirmat aliter eandem conclusionem eadem corruptio formarum facta ad introductionem alterius: quando producitur forma ignis non destruit totum, quod esset in ligno: ergo datur aliquod commune ligno, & igni, in quo forma ignis recipitur. Antecedens supra probatum, alio modo probo, ut eiusdem consequentis nouam consequentiam eliciam. Forma ignis destruere non potest subiectum in quo recipitur necessariò supponitur ad sui productionem, & conseruationem: ergo illud in quo recipitur forma ignis remanet: sed illud erat in ligno corrupto: ergo aliquid, quod erat in ligno permanet in igne, quod est subiectum in quo ignis forma recipitur: Præcessit in ligno, illud in quo recipitur forma ignis, sic probo: forma ignis produci nequit non præsupposito ligno: ergo illo indiget, ut in aliquo illius recipiatur, præcisè enim destructio ligni nihil posset conducere ad productionem ignis, nullam enim connexionem, neque dependentiam immediatam habere potest entitas positiua ignis à negatione ligni. Discursus corroborat viuientis nutritio. Homo quando per corruptionem alimenti fit maior, vel sibi vnit aliquid alimenti, quod ex illo non corrumpatur, vel totum quod erat in alimento destruit.

Si primum dicas: ergo datur aliquod commune subiectum formæ alimenti corruptæ, & formæ hominis, quia per nutritionem ad illud extenditur. Secundum, scilicet, totum augmentum, & quicquid substantiæ erat in illo corrumpi, dici nequit, quia præcisè per corruptionem alimenti viuens non potest fieri maius, quia non esse alimenti, quod ponitur per illius corruptionem, formaliter non spectat ad constitutionem viuientis, neque per illud hoc potest accrescere, aliàs accresceret per negationem productionis alimenti, ex vi cuius eadem negatio ponitur, quæ per corruptionem poneretur, negatio enim productionis, & corruptio intrinsecè non distinguuntur.

Quidam neotericus Complutenfis affirmat: materiam primam nec de potentia Dei absolutam posse esse sine forma, me pro opposita sententia refert, asseritque me defendere de facto aliquando existere sine forma ex defectu dispositionum. Hic esse manifestam impossibilitatem me legenti dubium non erit, cum expresse dixerim formam esse velle materiam primam semel informatam aliqua forma substantiali non posse naturaliter permanere absque vlla forma. Videamus modò, quid contra ea, quæ assero, & contra id, quod falsò mihi imponit, ille inuenit.

Arguit primò: magis dependet materia à forma, quam ab accidentibus, sed non potest existere sine accidentibus: ergo nec sine forma. Instauri hoc argumentum: Anima rationalis non potest existere sine præsentia, & tamen potest existere sine materia: ego non bene inferitur ex eo, quod materia non possit existere, sine accidentibus, quod non possit sine forma.

Rursus respondi disparem esse rationem, quia materia per simplicem emanationem producit suam præsentiam, & ita semper est in actu primo ad illam producendam, & in actu secundum erumpit, formam verò non recipit, nisi dependenter ab alijs principijs actiuis, quæ si absint, vel si non influunt materia formam recipere non poterit.

Solutionem hanc intendit impugnare ex eo quod materia prima non sit principium actuum præsentia alius ut accidentis, insuper quia si esset principium actuum accidentium esset principium actuum saltem inadæquatum formæ substantialis. Materiam primam non esse productiuam suæ præsentia probare non poterit hic Author, & est valde commune in scholis, quamlibet entitatem productiuam esse suæ præsentia, dicere autem materiam primam esse principium actuum, vel inadæquatum formæ substantialis paradoxum est inauditum inter Autores classicos: sed finge esse principium inadæquatum formæ, dum absint alia compingentia actiua inadæquata perinde erit in ordine ad illam producendam, ac si nullam virtutem adæquatam haberet. Demum, est materia prima non sit principium actuum suæ præsentia, saltem illi debet independenter à quolibet alio, quod sufficit, ut naturaliter materia sine præsentia non sit, ut eam semper habeat saltem à Deo productam. Cur autem supernaturaliter sine præsentia esse non possint, alij viderint, ego enim defendo posse supernaturaliter quamlibet entitatem omni vocatione carere. Hoc autem asserere necessarium mihi non est, quia rationes, quæ pro inseparabilitate cuiuslibet entitatis ab aliqua præsentia adducuntur, nullo modo propugnant inseparabilitatem materiæ à forma, ac proinde illis inspectis facile ex eisdem disparitatis caput dignoscitur.

Instat insuper: materiam primam non posse esse naturaliter sine primis qualitibus, quæ non producuntur per simplicem emanationem: sed dependenter ab alijs extrinsecis principijs. Respondeo casu, quo materia produceretur sine primis qualitibus eam informantibus, aut modò supernaturaliter illis omnibus priuaretur, materialiter, sine illis fore conseruadam, semel tamen cum illis productam non posse naturaliter illis carere, quia non deperditur vna qualitas, nisi per aduentum alterius illam expellentis. Idem assero de formis substantiis, etsi de illis non possit ita efficaciter probari, quia difficile impugnabitur, qui asseret formam substantialem corrumpi ex defectu dispositionum absque aduentu alterius.

Instat, omnis locus naturaliter est repletus corpore: ergo attento materiæ ordine omnis materia est informatam aliqua forma. Concedo consequens, quod mihi verum, quia tamen ex antecedenti non inferitur, nego consequentiam. Ratio disparitatis est, quia in prima creatione mundi totum

totum spatium, quod est intra lunæ concavum tantum fuit repletum corpore quantitativo, cum verò quantitas, & materia prima non corrumpantur naturaliter semper remanent occupantia idem spatium. Quod si aliquando hoc corpus condenseretur tunc aliud rarefit, & sic semper manet totum spatium occupatum. Deinde necesse est in rerum natura vacuum non dari, ut vnum corpus medio alio recipiat influxus corporum cœlestium, quia non posset recipere corpus, quod undique esset in vacuo, nec linea recta corpus illud, quæ supra se spatium vacuum haberet etiam si per latera corporibus aliis cingeretur.

13 Producta tamen materia cum forma, quis defendere poterit posse hanc amittere ex defectu dispositionum, absque eo quoddam ab alia expellatur, & ita aliquantulum sine forma permanere, donec sufficientes dispositiones ad eam recipiendam adveniant. Insuper naturaliter, siue supernaturaliter materiam sine forma esse, aut creati contingit, seu contingat, conclusio est adhuc in eo casu naturaliter esse conservandam. Respondet hic Author, nunquam materiam spoliari quadam forma antequam habeat dispositiones sufficientes, hoc est verum iudicio, deberet ille probare. Asserui insuper facilius esse formam sine dispositionibus introduci, quam omni forma carere. Totum hoc gratis dicitur, & contra rationem, quia certum est formam non, nisi ad existentiam dispositionum produci; materiam verò sine forma non posse esse inquisitionem vocetur, & nulla potest ratione efficaciter suaderi, & casu, quo accideret omni forma materiam spoliari naturaliter sine illa conservandam esse, suadet ratio efficax desumpta ex eo, quod materia sit entitas creata dependens vnicè à Deo tanquam à principio efficiendi, & à nullo alio in aliquo genere causæ.

14 Rationes quibus Recentior iste intendit probare materiam nec de potentia Dei absoluta posse existere sine forma levis momenti sunt. Prima est, quia materia est pura potentia, & nullum habet actum, nisi ratione formæ. Secunda, quia non indeterminata specie, nisi per formam, & nihil potest existere, nisi in specie determinata. Tertia est, quia materia dependet à forma in genere causæ formalis. Ad primam dixi materiam esse puram potentiam physicam, & habere per se ipsam suum entitativum actum, & existentiam secum identificatam, dato tamen quod non haberet existentiam identificatam, de facto existeret per existentiam formæ, formâ ablata posset materię dari existentia superaddita distincta à forma. Ad secundam dico materiam per se ipsam specie distinguì à forma, & ab alia quacunque entitate, & ita per se ipsam habere suam speciem inadaquatam, seu inadaquatè entitatis. Ultima ratio continet doctrinam manifeste falsam: materia enim est simplex entitas, & non composita ex materia, & forma, & ita non potest ab hac dependere in genere causæ formalis, hæc enim dependentia est propria totius constituti per formam.

15 Obicit sibi hic Author materiam, & formam produci per diversas actiones, ex quo duo inferentur, vnum est quamlibet ex vi actionis terminatæ ad ipsam habere suam existentiam, ad quam terminatur quælibet actio productiva. Alterum est vnam actionem posse separari ab alia. Ut huic rationi respondeat multa inuoluit implicationibus scientia, dicit materiam, & formam non fieri, sed totum compositum, & ita materiam non creari, sed con-creari, quia non accipit esse, sed subesse, & ita fieri actione, quæ fit totum, unde materia non habet esse creatum, neque eductum, sed communicatum per formam, & sicut non est producta, sed composita, ita non est existens, sed coexistens. Quanta spongia ad hæc exhaustiendâ hic opus est. Si materia, & forma non sunt, sed totum compositum, eandem dependentiam habebunt materia, & forma, & totum compositum; dependentia enim est actio: ergo si indivisibiliter terminant eandem actionem, eandem dependentiam habent: ergo non magis creatur, aut educitur materia quam forma & totum, nec forma, quam totum, & materia, nec totum, quam utraque. Confirmo & explico hanc rationem. Actio, quæ proicit totum, vel est creatio, veleductio. Si est creatio: ergo materia, forma, & totum, quæ per illammet indivisibilem actionem producuntur, creantur. Si esteductio: ergo materia, forma, & totum educuntur, id enim creatur, quod per creationem producitur, & educitur quod producitur per eductionem.

Franc. de Quicq, Philosoph. Tom. I.

Dices eammet actionem esse actionem respectu formæ, & creationem respectu materiæ. respondeo: implicare eandemmet actionem esse creationem respectu vnius termini, & eductionem respectu alterius, nam eo ipso, quod siteductio respectu vnius termini, debet ipsa dependere à subiecto, eo ipso, quod ipsa dependeat à subiecto, ab eodem dependet, quod ex vi illius productum est; eatenus enim terminus dependet à subiecto, quatenus illius terminus à subiecto dependet, aut non dependet, quidquid autem à subiecto dependet in genere causæ materialis eductum est.

16 Insuper quando per generationem, corrupta forma præexistenti, nova alia producitur ab agente naturali, vel hoc agens simul conservat materiam, & producit formam, vel solum formam producit. Si primum dicatur inferitur materiam conservari per creationem ab agente naturali, quod implicat. Si secundum: ergo iam actio, & forma producuntur per actiones inter se adequatè distinctas. Respondent Carmelitani Discealeati in physica: materiam petere fieri eadem actione, quæ fit, & conservatur totum, per accidens tamen posse fieri actione peculiari. Contra: ergo iam per accidens habebit specialem existentiam ex vi specialis actionis, quæ producitur distinctum ab existentia formæ: ergo non est illi essentiale existere per existentiam formæ.

17 Secundo respondet Arauxo lib. 8. Metaph. quest. 1. art. 2. in fine, & art. 3. ad 3. num. 10. & 11. existentiam non esse rationem formalem terminandi actionem, sicut non est ratio formalis constituendi rem, sed tantum conditio. Ita posse dari creationem à Deo procedentem, ex vi cuius materia producatur, licet ex vi illius non habeat existentiam, sed vi alius actionis, quæ debeat creationem comitari terminatæ ad formam, & ad illius existentiam, ex vi cuius per eandem existentiam materia, & forma constituuntur existentes. Doctrinam huius solutionis existimo legitime inferri ex eo, quod existentia sit quid superadditum essentia, aut rei existenti, verumtamen consequentis falsitas antecedentis falsitatem ostendit, non enim concipi potest, quid præter actio creativa materiæ adquam terminatur, si illi formaliter existentiam non tribuit, nec quid sit materiam produci, si non est identicè, & formalissimè dari illi existentiam, per productionem enim res producta extra causas ponitur, & extrahitur ab statu possibilis, quod est formalissimè esse existentem.

19 Audiui nescio quos Thomistas asserentes per hanc creationem constitui terminum in statu quodam reali ad existentiam. Viam ad existentiam libenter vocabo actionem productivam, verumtamen ex parte termini medium quemdam statum inter possibilitatem, & existentiam apprehendi, nec per fictionem sine repugnantia intellectus non capiet. Insuper commune est inter Thomistas productionem cuiusvis rei ad illius existentiam terminari, in qua placuit Deo, Recentiorum, cum quo ago nobiscum sentire.

20 Facilius videtur Recentiori solutio alia, quam adducit Ioannes à sancto Thoma, in physica quest. 4. art. 2. videlicet materiam conservari eadem actione, quæ ipsa, & totum corruptum productum fuit, actio tamen illa conservativa materiæ cessavit, quoad aliquem effectum sui videlicet, quoad conservationem formæ productæ, & perseveravit quoad conservationem materiæ, sicuti si Deus eadem actione conservaret Angelum, & eius subsistentiam, & postea natura angelica uniretur personæ divinæ perseveraret illi actio exercens munus conservationis respectu naturæ angelicæ, & non respectu subsistentiæ.

21 Doctrina hæc levi operâ impugnatur, actio enim quæ semel est productio, & conservatio alicuius termini, non potest eadem perseverans non esse conservatio eiusdem, neque non exercere munus conservationis respectu eiusdem, nam cum talis sit, & tale munus exerceat per se ipsum implicat physicè eandem perseverare, idemque munus non exercere. Exemplum doctrinam non suadet; implicat enim propter rationem traditam: si enim Angelus & illius subsistentia per eandem actionem à Deo conservaretur, & subsistentia creata Angeli perderetur ratione hypostaticæ unionis, aut ex quovis alio capite deficeret antiqua actio, & inciperet nova alia terminata ad naturam angelicam tantum, vel ad naturam, & novam unionem ad Verbum.

M 3

Deinde,

- 22 Deinde, & si hoc totum admitteretur, quod Philosophia non permittit, adhuc argumentum integrum permanebit, quia actio actusque, quæ tantum exerceret munus conseruationis respectu materiæ, & noua actio, quæ ad formam denuo genitam terminatur distinctæ essent, & distinctos terminos haberent: ergo actio antiqua terminatur ad existentiam materiæ, & alia noua ad existentiam formæ: ergo materia habet existentiam distinctam ab existentia formæ, quod est contra Thomistas, & contra hunc, quem impugno est, ut ipse fatetur, dum Carmelitanos impugnatur. Admissa iam hac duplici actione, non potest reddi ratio cur hæc iam suo termino non possit ab illa, & ab illius termino separari, nisi manifeste petatur principium, dicendo materiam primam non posse separari à forma.
- 23 Redit Recentior iste ad doctrinam, quam apud Carmelitanos impugnauerat de consortio duarum actionum inseparabilium, quæ ipso teste principium patitur, & non occurrat argumento, quo probetur materiam primam habere existentiam distinctam ab existentia formæ.
- 24 Afferit insuper Deum eadem voluntate, quæ decernit esse materiam decernere, quod sit associata formæ, quod ita vult esse, ut primum sine secundo Deus discernere non possit. Dixi ego posse Deum liberè habere hoc decretum non conseruandi materiam sine forma, & me reprehendit hic Author, quia ad ea, quæ sunt cognoscenda in terra ad cælestia recurro, contra illud Sapientie 9. *Si ea, quæ in prospectu nostro sunt inuenimus cum labore, quæ in cælis sunt, quis inuestigabit?* Afferitque ea, quæ Physicè, aut Metaphysicè tractantur non dependere ex aliquo decreto libero Dei, neque in omnibus recurrendum esse ad asylum scientiæ conditionatorum.
- 25 Quorum hæc scientiæ conditionatorum mentio: sed quæ animus pungunt non faciliè à memoria decidunt. Affectus impugnandi alienam sententiam in propria impugnationem e.umpit. Ad cælestia, & diuina recurrere admittendo, posse aliquando contingere decretum, quod aliter ipse esse non posse affirmat defectuosum esse dicit. Decreto isto libero, quod possibile admitto nullo modo indigeo ad meam sententiam explicandam, & defendendam sine illo decreto, quod iste Author de facto esse dicit, illius opinio subsistere non posset, attendat ille & iudicent alij, quis magis intra Philosophiæ terminos se contineat, & quis magis ad cælestia recurrat ut terrena explicet.
- 26 Rursus ex corruptione vnius formæ ad introductionem alterius, expulsionem ab aliquo communi subiecto efficaciter infero. Si non daretur aliquod commune subiectum formæ ligni, & formæ ignis, ad productionem huius, non illa corrumperetur: Sed corripitur: ergo datur subiectum aliquod vtrique commune. Maiorem probo: cetera patent. Forma ligni non opponitur cum forma ignis existentis in rerum natura, alias per productionem formæ ignis corrumperentur omnes formæ ligni, cum omnibus enim eandem oppositionem habet quilibet ignis forma: ergo ex eo quod producatur forma ignis non corripitur forma ligni, si aliquod subiectum commune vtrique forma non recipiat in ordine ad quod sit vtriusque oppositio, & repugnantia. Respondet Antonius Gomesius in sua Antoniana Marg. corrumpi vnam formam, ut alteri locum præstet, quia aduenit nouum corpus, & spatium est idem, ac antea, & cum corpus adueniens penetrari non possit, cum aliis præexistentibus, necessum est corrumpi corpus illud spatium occupans, quod modo occupat corpus denuo productum. Contra: Si formæ tantum repugnant in ordine ad locum, forma producta tantum intenderet remouere à loco præexistentem, quam per accidens corrumperet, quia non illi spatium supererat, quod occuparet, sine quo subsistere non poterat: ergo sicut corpus cum per impulsu eicitur à loco, quem occupat, imprimat impulsu corpori immediato, ut illi locum præstet: similiter quando forma cadaueris adueniret, forma equi, quæ à loco pellitur, intenderet occupare spatium corporis immediati, & hoc aliud immediatum spatium, & sic omnia corpora inter se cessabant, ut quodlibet suum locum retineat, debiliusque vincetur, cuius locum occupabit corpus immediatum, & sic omnia recedent, ut nouum corpus locum habeat, incorruptumque permanebit corpus quod occupabat spatium acquisitum à corpore adueniente, acquireret enim spatium aliud, quod ratione corporis debilius expelli superest.
- 27 Vltimò conclusionem hanc suadet vsus Ecclesiæ, quæ

reliquias Sanctorum veneratur, quia sub illarum materia fuerunt beatorum animæ: alias si nihil sanctorum in illis permaneret nulla ratione essent veneratione dignæ, quod hereticum est, & contra rationis lumen: quod barbaras adhuc nationes edocuit magno honore afficere corpora suorum virorum illustrium. Promiscuè probauit ex productione formarum accidentalium & substantialium dari aliquod primum subiectum, quodque ex alteratione accidentali, & productione formæ substantialis deducitur, vtrique enim quæ conuenit dari aliquod subiectum, quod dato, inferatur illud subiectum, vel aliud, quod ad ipsam supponatur esse primum. Rursus hoc primum subiectum esse substantiam facile ostenditur. Primum subiectum non supponit aliud, neque alicui innititur, neque ordinatur ad aliud quod præsupponatur ad ipsum: ergo non est accidens, quod essentialiter supponit substantiam, ad quam ordinatur: ergo est substantia. Ex quo euidenter infero dari primum subiectum substantiale formarum siue accidentalium, siue substantialium. Inferatur etiam ex prædictis, hoc subiectum, tale esse respectu formæ ligni, & formæ ignis, & omnium formarum, quæ mutua corruptione, & productione impugnantur. An verò hoc subiectum in se contineat formas substantiales, definiri certò nequit, quousque probemus formas constituentes composita, quæ mutua corruptione, & productione agi videmus, substantiales esse, quod si simul statuatur extra controuersiam erit, hoc primum subiectum habitudinem dicere ad formas, non solum accidentales, sed etiam substantiales, quas in se contineat: id præstabo Controuersia 3.

Ex ratione primi subiecti materiæ incorruptibilitatis nobis innotescit, quia nulla potest dari causa creata exigens corruptionem illius, cum enim subiectum non habeat, non potest esse impossibile cum alia entitate in ordine ad subiectum, neque aliam impossibilitatem habere: Quia omnis impossibilitas in ordine ad subiectum desinitur, quod autem cum nulla entitate impossibilitatem habet, cum omnibus est compossibile, & à nulla potest corrumpi, quia nulla entitas potest corrumpi ab illa cum qua est compossibilis. Neque dici potest materiam primam corruptibilem esse, quia absque vilo contrario deficit, ex eo quod non petat perpetuò durare, sed per certum tempus, quo transacto, illius est adimpleta exigentia, & ex defectu exigentiæ ad vltiorem durationem deficit, quia hoc definendi genus tantum accidentibus valde imperfectis tribuitur, & adhuc in his dari non certum est apud omnes.

Inferatur etiam materiam primam esse simplicem entitatem, hoc est, non compositam ex subiecto, & formæ, quia cum ipsa primum sit subiectum non debet formaliter constitui per formam, quæ subiectum supponit, quod sit entitas, quæ formam ligni recipit, esset composita ex duabus partibus essentialibus, quarum vna supponeretur ad aliam, non secundum se totam, materia prima diceretur, sed secundum illam partem, quæ ad alteram supponeretur, quæ esset primum subiectum. Lege Soar. disp. 13. Metaphysicæ sect. 3. & me vide Controuersia 3. Puncto 1. vbi probabo formam cuiuscumque compositi simplicem esse supponentem simplex subiectum.

Probauimus iam dari materiam primam: illius definitio petenda est ex Arist. 1. Phys. c. 9. vbi illam his tradidit verbis: *Materia prima, est primum cuiusque subiectum, è quo quidpiam eo sit pacto, ut non per accidens insit.* Subiectum se habet loco generis: particula *primum* materiam discriminat à composito, quod subiectum dicitur aliquorum accidentium, & à forma, quæ plura recipit, non tamen ut primum subiectum, quia materiam respicit ut subiectum saltem informationis: per reliquum definitionis, differt materia ab Angelo, qui est primum subiectum suarum passionum, ex quo fiunt: compositum autem, quod resultat, est secundum accidens, hoc est, accidentale, quia Angelus supponitur iam substantia constituta, ante aduentum talis accidentis. Ex quo inferes non plenè demonstrari existentiam materiæ primæ etiam si probauerimus esse primum subiectum, quousque probemus tale esse respectu formarum substantialium, quod euincam Controuersia 3. Puncto 1.

Circa hanc definitionem explicandum est, quomodo materia subiectum formæ dicatur: quam causalitatem exerceat circa materiam: quomodo forma simul cum materia componat totum, eo pacto, ut non dicatur per accidens inesse, & totum accidentale constituere, aliasque huiusmodi,

huiusmodi, quæ hanc Controuers. & immediatè venturam adimplebunt.

PUNCTUM II.

An materia prima recipiat formas mediâ potentia superaddita.

I Aliud est materiam esse subiectum informationis, aliud receptionis, hoc est, aliud est materiam recipere formam mediâ passione tanquam causam materialem illius, aliud sibi formam vnire, materia prima ad vtrumque actum potentiam habet, tum vt formam sustentet, tum vt illam sibi vniat. De vtrique inquirimus; An distinguatur à materia, vel cum illa habeat identitatem. Neque dubium est de his potentiis respectu formarum accidentalium, non enim dubium esse potest, materiam primam aliquam formam accidentalem recipere, sibiue immediatè vnire, quia si quilibet formam mediâ aliâ reciperet in infinitum procedi necessum esset, ne ad aliquam perueniremus, quæ immediatè materiam attingeret. Certum est etiam materiam recipere formas aliquas accidentales mediis aliis superadditis. Si dicamus primas qualitates mediâ quantitate recipere, sibiue vniri, trahitur tota disputatio ad formas substantiales, de quibus inquirimus an immediatè recipiantur in materia, & illi vniantur; an verò mediâ aliquâ potentia superaddita substantiali, vel accidentali. Neque per ly *mediâ*, & *immediatè* causalitatem, aut negationem illius intelligimus, super sunt enim quæstiones aliæ ad examinandum; an forma & materia vniatur interiectâ vnione distinctâ: Et an forma mediâ receptione superaddita recipiatur. Procedit tantum quæstio de potentia mediâ inter materiam, & formam, quæ immediatè attingat causalitates, mediis quibus forma vniatur & recipitur.

2 **PRIMA CONCLUSIO.** Repugnat potentia substantialis materiam efficiens. Ex hoc infero formam non posse recipi in materia neque illi vniri mediâ potentia superaddita substantiali. Illatio est per se nota, antecedens seu conclusionem propositam probat. Omnis potentia superaddita essentialiter supponit subiectum, quod superadditur, tanquam radicem illius, & propter illud intenditur à natura: ergo non est substantia, sed accidens: patet consequentia ex principiis, quæ trado in Metaph. Controuers. 6. Punct. I. vbi probat, conceptum quidditatum accidentis esse intendi propter aliud, quod supponatur ad illud, & conceptum quidditatum substantiæ esse non intendi propter aliud, quod supponitur ad ipsam, sed propter se, & propter illud, quod intrinsecè constituit, quod saltem inadequatè est idem cum ipsa. Ex quo principio integrum, & legitimum discursum conficio: omne illud, quod est propter aliud à se distinctum, quod ad ipsam præsupponatur, essentialiter est accidens. Omnis potentia superaddita subiecto est propter subiectum distinctum ab illa, quod ad ipsam præsupponitur: ergo omnis potentia superaddita subiecto essentialiter est accidens. Maiorem statum loco citato. Minorem probat. Potentia superaddita subiecto datur subiecto, vt mediâ illâ exerceat actus potentia, quos immediatè exercere non potest; ergo est propter subiectum, vt illud potens constituat; ergo est propter aliud, quod supponatur ad ipsam, quia omne subiectum essentialiter præsupponitur ad illud, quod illi superadditur.

3 **SECUNDA CONCLUSIO.** Implicat materiam sibi vnire formam mediâ potentia accidentali; Probat: omne totum compositum immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè, attinguntur per vnionem: ergo si forma substantialis immediatè vniretur potentia accidentali, totum, quod constitueret forma, immediatè resultaret ex forma, & ex potentia accidentali: ergo totum illud essentialiter includeret tanquam inadæquatum, & materiale ad sui constitutionem potentiam illam accidentalem: ergo totum non esset substantiale, sed accidentale: probat hanc vitiam consequentiam: totum substantiale nihil includit tanquam constitutum sui, quod substantia non sit, sed totum illud includeret potetiam illam, quæ non esset substantia, sed accidens: ergo non esset totum substantiale. Dees, illud totum compositum non esse constituendum per formam, & potentiam, cui immediatè vnitur, sed per

formam, & subiectum, quod esset radix talis potentia. Solutionem impugnat primum antecedens, ex quo totus discursus dimanauit, quod iterum repeto, & probat. Omne totum compositum immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vnionem. En propositio nem posita in capite discursus, tux solutioni directè opposita. Vide claram illius probationem. Omne totum immediatè resultat ex partibus, quibus immediatè componitur: omne totum componitur immediatè tanquam ex partibus ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vnionem: ergo omne totum immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per vnionem. Minorem probat. Cætera patent. Vnio essentialis compositi essentialiter respicit partes vniendas, tanquam extrema illius: ergo illa quæ respicit vnio tanquam extrema illius sunt partes totius: ergo ex illis, tanquam ex partibus totum componitur.

TERTIA CONCLUSIO. Formæ substantiales, quæ de facto sunt, non recipiuntur in materia mediâ aliquâ potentia superaddita: quod sic probat. Materia prima ex se potens est recipere formas substantiales, nullâ interiectâ potentia: ergo illas recipit absque potentia aliqua superaddita. Antecedens probat. Materia est potens recipere immediatè formas accidentales; ergo substantiales: Probat consequentiam: materia primariò ordinatur ad recipiendas formas substantiales, & secundariò ad accidentales: ergo immediatiorem, vel saltem æquè immediatum influxum debemus illi concedere respectu formarum substantiarum, præcipuè cum nulla probabilis ratio oppositum suadeat. Confirmatur: Potentia illa accidentaliter superaddita, quæ daretur, potens esset, vt ex illa educerentur immediatè substantiales formæ: ergo potiori ratione potentiam hanc habebit materia prima, quæ est substantia, maior enim apparet proportio inter subiectum educationis substantiale, & formam substantialem educendam, quàm inter subiectum accidentale, & substantialem formam. Denique ex eo solum releganda esset talis potentia actu existens, quod necessaria non est, neque fundamentum aliquod reperitur, quod probabiliter illius existentiam inducat.

QUARTA CONCLUSIO. Repugnat formam substantialem educi ex materia mediâ potentia accidentali. Hanc conclusionem existimo non ita efficaciter posse probari, sicut præcedentem, quia si quis diceret posse dari formam, quæ immediatè vniretur tantum materiæ substantiali, cum qua compositum substantiale constitueret, & quæ educeretur ex materia mediâ potentia accidentali, tanquam ex subiecto proximo adæquato educationis, vel tanquam ex subiecto inadæquato, quia educeretur immediatè ex ipsa materia, & ex potentia superaddita; existimo difficile argumento efficaci conuincendum esse, quia forma non ex eo, quod educatur ex potentia accidentali, cum illa compositum constituit, si illi non vniatur; & facile posset defendi, formam educi ex potentia accidentali, adæquatè, vel inadæquatè, & vniri tantum materiæ primæ. Nihilominus in hanc conclusionem trahor, quia est valde consona toti Philosophiæ, absque fundamento enim tribuetur accidentibus adhuc innata virtus, vt ex illis possit educi substantialis forma, & proportio fingetur inter accidens, & substantiam, vt hæc ab illo tanquam à causa materiali dependeat. Virgo: finis intrinsecus causæ materialis est, formam ex illa educam sibi vnire vt constituat compositum: sed potentia accidentalis non potest sibi vnire formam substantialem, neque cum illa compositum constituere, vt nuper probaui: ergo non posset esse causa materialis illius, quia deficiente fine intrinsecò educationis, & causæ materialis respectu alicuius entitatis implicat educio orta ex illa, & virtus causæ materialis in tali entitate reperta. Finem educationis esse vnionem formæ ad subiectum, ex quo educitur, probatur tum ex natura causæ materialis, quæ essentialiter ordinatur ad componendum compositum mediâ vnione, tum ex inductione omnium causarum materialium quas mouimus, quæ sibi vniunt formas ex illis educas: & licet videamus formas vniri subiecto, ex quo non educuntur, sicuti rationalem animam, nunquam tamen vidimus formam educi ex subiecto, cui non vniatur.

Obiicies primò: Substantia producit in genere causæ efficientis aliam substantiam mediis accidentibus, vel saltem illam producere potest: ergo poterit in genere

M 4 causæ

causae materialis substantiale subiectum mediā potentia accidentali substantialem formam recipere. Antecedens probabile est valde inter Doctores, ac proinde adhuc qui illud negant, non verē dependenter ab illius falsitate conclusionem hanc defendent, quae firmiores radices apud omnes habere debet, quam veritas, vel falsitas antecedentis, quarum utraque est valde probabilis, & plures patros habet in scholis. Respondeo, omisso antecedenti, negando consequentiam: disparitatem non vulgarem ex praemissa doctrina facile ostendo. Forma substantialiseducta debet constituere vnum compositum substantiale, & essentialē cum subiecto, ex quo educitur; & cum forma substantialis non possit constituere vnum compositum substantiale, & essentialē cum potentia accidentali, sit non posse educi ex illa; effectus verō efficienter productus non debet constituere vnum substantiale, & essentialē cum principio effectiuo, à quo producitur, ac proinde, ex hoc capite non repugnat produci ab aliquo accidenti, sicut repugnat educi.

7 Obiicies secundò: Materia prima recipit dispositiones ad formam substantialem mediā quantitate: ergo mediā eadem debet recipere formam substantialem. Probo consequentiam: dispositiones, & forma, ad quam dispositiones ordinantur, debent recipi in eodem subiecto: sed dispositiones ad formam recipiuntur in quantitate: ergo & ipsa forma. Respondeo, dato primo antecedenti negando consequentiam, & illius confirmationem, sufficit enim formam proximē recipi immediatē in subiecto, in quo dispositiones mediā quantitate recipiuntur. Respondeo secundò, aliter, distinguendo primum antecedens: dispositiones ad aequatā recipiuntur in materia mediā quantitate, nego: dispositiones in aequatā, hoc est, illarum aliquarum, & non omnes recipiuntur in materia mediā quantitate, concedo. Quia vna ex dispositionibus est quantitas, quae in materia immediatē recipitur, & non mediā quantitate. Deinde nego consequentiam. Ad confirmationem Respondeo, formam debere recipi in subiecto in quo dispositiones omnes recipiuntur, quod tantum est materia prima, quae ex dispositionibus quantitatem immediatē recipit, & reliquas mediā quantitate. Quantitas verò, etsi omnes dispositiones à se distinctas immediatē recipiat, non tamen recipit se ipsam, ac proinde neque mediā, neque immediatē recipit omnes dispositiones.

8 Obiicies tertio: Dispositiones introductae in quantitate Eucharistica ad formā ignis, exigit formā ignis, ideo enim Deus corruptis accidentibus panis, & productis his dispositionibus efficit formam ignis, quia dispositiones illam exigebant: sed non exigebant formam, in materia recipiendam, quia non erat: ergo exigebant formam recipiendam in quantitate. Respondeo, dispositiones ignis introductas in quantitate exigere formam ignis in materia, quam ex se naturaliter existentem supponunt, etsi per accidens non existat, defectus enim materiae per accidens est in ordine ad dispositiones, cum ipsae ex natura sua materiam supponant, ac proinde ex natura sua petunt produci formam in materia, quam ex se supponunt, & petunt ratione quantitatis illam exigentis non à priori, sed à posteriori tanquam effectus, quia ab illa petit dependere.

9 Hec solutio impugnationem habet, quae si efficax est, viam aliam ostendit, ut praedicto argumento satisficiamus. Dispositiones ad aequatā ad formam sunt accidentia in quantitate recepta, & ipsa quantitas. Rursus haec dispositiones subiectum debent aspicere, ut illud disponant, & exigant productionem formae: ergo donec quantitas afficiat materiam, non illam disponit, neque exigit formam produci in illa: ergo etiam si quatenus est ex se quantitas materiam supponat, hoc est, illam exigat, dum tamen in actu secundo materiam non afficit, non materiam disponit, neque exigit productionem formae. Propter hanc rationem aliter res componi potest hac ratione. Christus ex sua voluntate insituit, ut tantum duraret miraculum Eucharisticum, quandiu accidentia panis remanerent incorrupta. Ex quo fit his deficientibus deficere corpus Christi, non formaliter ex aduentu alius substantiae, sed ex defectu accidentium, quibus annexa erat Eucharistica Christi praesentia. In hoc priori naturae in quo deficit corpus Christi, adhuc accidentia, quibus corrupta fuerunt accidentia panis, non immediatē exigunt productionem formae ignis, quia nondum habent subiectum, quod disponant, & cui exigant formam producendam, sed tan-

tum exigunt ratione quantitatis productionem materiae, quam Deus in alio naturae signo, & in eodem temporis instanti, in quo deficit corpus Christi producit per creationem, quā productā, succedit aliud signum, quo quantitas materiae primae iam producta à Deo vnitur, & in illa recipitur, in quo signo sunt dispositiones formae ignis in subiecto, illudque disponunt, & exigunt productionem formae ignis, quam Deus in alio signo naturae, in eodem instanti temporis producit ad exigentiam dispositionum, quae iam prius natura, quam forma ignis producat, subiectum afficiunt.

Obiicies quartò: Non repugnat accidens recipere formam substantialem, ex eo quod sit imperfectius substantia, quia materia prima substantialis est etiam imperfectior formā substantiali, quam recipit: ergo ex nullo capite repugnat. Respondeo repugnantiam ad recipiendam formam substantialem non oriri praecise ex eo, quod accidens sit imperfectius substantia, sicuti in Angelo, ex quo repugnat educi formam substantialem, non propter minorem perfectionem Angeli, qui longe perfectior est formā substantiali; sed tota repugnantia tam in Angelo, quam in accidenti, oritur ex improportione, quam habent, ut ex illis forma substantialis educatur. Si roges, ex quo capite nobis hac improportio innoteat, te mittam iterum lecturum omnia, quae in probationem huius conclusionis, in hoc Puncto scripta relinquunt.

PUNCTUM III.

De essentia metaphysica materiae prima.

1 Quæstio hæc inter recentiores nostrae Societatis nata est, & adulta, vix enim illam attigere antiqui Doctores, & nullus sub his expressis terminis, quibus modò agitur; quod si plura apud illos de essentia materiae inueniantur, omnia de essentia materiae physice sumpta, hoc est, de prædicatis illis, quae materiae per suam entitatem conueniebant, & cum illa physice erant identificata dicta sunt. Modò inquiritur ex prædicatis, quae materia prima habet per suammet entitatem, omni superaddito secluso, quae metaphysice loquendo, primam essentiam materiae constituunt, ita ut præcisè reliquis, tota ratio materiae perleueat, sicuti in homine permanentibus his prædicatis animal rationale, seclusis aliis cum illis identificatis, permaneret tota ratio hominis constitutiva, & aliquo illorum dempto, etsi reliqua permanerent, non posset homo formaliter mente concipi. Procidit quæstio non solum de materia prima, quae de facto existit, sed de materia prima, ut sic, hoc est, de conceptu communi omni materiae primae existentis, & possibili.

2 Sententiā istā suo de more impugnare intendit Cöplutensis quidam, & primum me impetit autoritate venerabilis Thomae de Kempis, sed his, quae ad rem non sunt, respondendum non est; vult imprimis suppositum quæstionis destruere, asseritque in rebus simplicibus eandem esse essentiam physicam, ac Metaphysicam. Non potuit non legisse Recentior iste plures Theologos disputantes de conceptu quidditatiuo constituyente diuinam essentiam, quorum nonnulli dicunt esse ens à se, alij summe intellectuum, alij in ipsa intellectione infinita Dei essentiam constituunt, alij prædicatum volitiui, alij etiam ipsam volitionem volunt intrare constitutum essentiae omnesque fatentur; hac præcissione metaphysica præcisā, omnia attributa Dei, & omnia prædicata Deo intrinseca æqualiter illi conuenire, & physice loquendo omnia ad realem essentiam Dei à parte rei conuenire, quia omnia sunt inter se identificata, & vnum simplicissimum ens constituunt. Sed quid in hoc immoror, ut iste me impugnet, id asserere, quod ab ipso impugnandum est non recusat. Eandem quæstionem, quam ego hic tracto de materia prima, disputat ipse lib. 2. Logicae qu. 14. de quantitate, ubi postquam plura prædicata in quantitate agnoscit identificata, inquit, quod illorum sit essentia quantitatis constitutum, à quo reliqua dimanare intelliguntur, quantitas autem entitas simplex est, sicuti materia prima.

3 Deinde Recentior iste quæstionem impugnandam suscepit, quam non attingit. Quæstionem ego instituo de constitutiuo materiae primae abstrahentis ab hac materia, quae

de facto datur, & ab alia quantumcumque possibili specie distincta qualem esse materiam primam calorum non pauci probabiliter sentiunt, hic autem Author tantum agit de materia, quae de facto datur. Quod si sentiret possibilem non esse materiam aliam specie distinctam ab isto, hoc debuisset probare, vel saltem asserere. Deinde qua ratione probari poterit, possibilem non esse materiam aliam pauciorum formarum receptivam, aliamve, ex qua non possent formae deduci, sed respectu omnium, quibus posset informari, & eodem modo se haberet, quo de facto se habet materia prima, quae de facto datur, à qua materias illas specie distinguendas esse dubitare non licet.

Deinde, ut disputationem perturbet hic Author negat distinctionem inter informationem, & receptionem, & materiam primam vult esse potentiam passivam respectu animae rationalis, quae manifestè sunt falsa, nam receptio est passio identificata cum educatione, quam non exercet materia respectu animae rationalis, quae informatur. Deinde potentia passiva dicitur respectu passionis identificatae cum generatione, seu educatione, quae in materia prima respectu rationalis animae agnosci non potest, nisi illam creati denegetur, quod nefas esset. Vult etiam materiam primam priorem esse formae prioritate naturae in genere subiecti, quia illam materializat. Huc vsque causalitatem in genere subiecti distinctam à causalitate in genere causae materialis cum passione identificata Philosophi non cognoverunt, & cum nec prioritas alia naturae admittenda est, hac autem materiae primae respectu rationalis animae, salua illius creatione, convenire non potest. Dicere autem materiam materializare formam sunt verba ad rem non pertinentia, quia tantum important materiam cum anima rationali componere quoddam totum materiale, & unionem animae ad materiam in causa esse, ut anima non, nisi dependenter à materia dum est unita valeat operari. Recurrit tandem iste ad prioritatem temporis, quam habet materia respectu formae, hac tamen prioritas est omnino accidentalis, & extrinseca respectu materiae, est enim materia prius tempore fuerit producta, nihil prohibebit utramque in eodem instanti temporis creari, sicut materia, & forma coelorum in eodem temporis instanti fuerunt productae.

§. I.

An potentia receptiva formarum, & unionum medià passione sit de essentia metaphysica materiae primae.

Præ oculis semper habenda est distinctio, quam semel, & iterum explicavi, subiecti inhaesionis, & informationis. Subiectum inhaesionis est quod recipit formam, & illam patitur, & formaliter passivum dicitur. Subiectum informationis est, quod informatur formā, mediā unionem, quae informatio dicitur, siue forma recipiatur in subiecto mediā inhaesione, siue creetur, hoc enim est per accidens & informationis subiectum.

P. Soar. i. Metaph. disp. 13. sect. 8. passim docere videtur materiam primam recipere formas, ut educibiles ab illa. Sed an de essentia physica, vel Metaphysica loquatur, incertum est. Clarius Hurtad. disp. 2. sect. 2. §. 19. de essentia metaphysica disputans, potentiam hanc formarum receptivam ad essentiam materiae pertinere affirmat. Plerique recentiores tenent essentiam materiae non dicere potentiam receptivam respectu formarum, sed respectu unionum, quas essentialiter respicit, ut ab illa educibiles.

PRIMA CONCLUSIO: Essentia materiae primae abstracta à materia, quae de facto datur, & à reliquis possibilibus, non dicit potentiam receptivam formarum, neque unionem, mediā passione: ita sapientissimi recentiores, quibus auctoritatis multum defero. Probo hanc conclusionem. Primo, de potentia receptiva respectu formarum, potest dari materia, quae non sit receptiva formarum, cum quibus potest diversa tota componere: ergo potentia receptiva respectu formarum non est de essentia materiae primae. Antecedens probo: materia prima, quae de facto datur, non est receptiva animae rationalis, & verè habet rationem partis materialis, & materiae primae respectu hominis, quem simul cum anima rationali componit: ergo si daretur pars quaedam essentialis (non dico quamdam materiam, ne videar supponere existentiam subiecti, quod adversarij repugnare defendunt): quae ita se haberet re-

spectu omnium compositionum, sicuti materia prima se habet respectu hominis, verè esset pars materialis illorum & propriissime materia prima diceretur, non enim magis requiritur, ut pars essentialis constituatur materia prima respectu cuiuscumque alius compositi, quam respectu hominis.

Eandem conclusionem tam respectu formarum, quam unionum sic probo. Tam forma, quam uniones saltem de potentia absoluta possunt creari, & in materia mediā passione non recipi; de formis id nullus negat, de unionibus negandum non esse probabo in Metaphysicis, quod Hurtad. fatetur. Creatà formā, & unionem cuiuscumque compositi, essentialiter, non solum metaphysicè, sed etiam physicè, idem omnino permaneret, quia compositum tantum dicit materiam, formam, & unionem, & hoc numero compositum, hanc numero materiam, hanc formam, & hanc unionem: ergo producta eadem formā, & eadem unionem respiciente eandem materiam, permaneret idem numero compositum, & eandem numero compositionem haberet, quod negabit nullus. Ex hoc principio, sic infero: materia unita formae creatae per unionem creatam, absque vlla receptione actuali, æquè componit compositum, ac si talem receptionem haberet; ergo receptio actualis non pertinet ad compositionem actualem; ergo hoc, quod est actu materiam per modum partis materialis componere totum, non dicit receptionem aliquam formae, aut unionis: est per se nota illatio: ergo posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam ad receptionem: Probo consequentiam: posse componere per modum partis materialis tantum dicit id, quod supponitur per modum actus primi formaliter ad compositionem actualem per modum partis materialis: sed compositio actualis per modum partis materialis, non supponit potentiam recipiendi: ergo neque posse componere per modum partis materialis. Compositionem actualem per modum partis materialis non supponere potentiam sic probo. Compositio actualis consistit tantum, ut iam probavi, in terminatione actuali unionis: ergo tantum supponit ex parte principij potentiam terminandi, & non potentiam recipiendi. Probo consequentiam: terminatio actualis unionis, & receptio eiusdem seu formae sunt actus essentialiter distincti, & diverso modo respicientes principia: ergo terminatio actualis unionis, quae est formaliter compositio per modum partis materialis, non supponit potentiam educationem: ergo posse componere per modum partis materialis formaliter non dicit posse recipere: ergo conceptus materiae primae non dicit potentiam receptivam. Probo consequentiam. Totus conceptus materiae primae metaphysicè sumptae consistit in hoc quod est posse componere per modum partis materialis. Sed posse componere per modum partis materialis, non dicit posse recipere formam neque unionem: ergo totus conceptus materiae primae sumptae metaphysicè non dicit posse formam neque unionem recipere. Maiorem nullus potest negare, quia in hoc quod est posse componere per modum partis materialis includitur ratio partis essentialis communis cum forma, & differentialis per quam differt à forma, quae componit per modum partis formalis. Minorem, cui totus hic discursus innititur latè supra probavi: consequentia est legitima.

Rationem totam multis iam explicatam, paucis cinctam accipe. Conceptus adaequatus materiae primae est posse componere per modum partis materialis: sed posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam receptivam: ergo conceptus materiae primae non dicit potentiam receptivam. Minorem probo: componere actu per modum partis materialis, non dicit recipere materiam neque formam: ergo posse componere non dicit posse recipere materiam neque formam: Probatur consequentia: actus secundus tantum supponit suam potentiam formalem, & non potentiam aliis actus: ergo componere, seu terminare unionem per modum partis materialis, tantum supponit posse componere, & non posse recipere, quod est potentia seu actus primus receptionis distinctae realiter ab actu terminandi per modum partis materialis, & ad aliam potentiam pertinentis.

SECUNDA CONCLUSIO. Materia prima, quae de facto datur non dicit ex conceptu formali talis materiae in hac specie atoma constituta virtutem receptivam formae neque unionis. Conclusio ex rationibus pro praecedenti adductis facile probatur. Hae materia quae de facto datur eandem

eamdem rationem habet materiæ respectu equi, cuius formam recipit, & hominis cuius formam non recipit; & eandem haberet, etiam si non reciperet modum vnionis, eodem enim modo componitur per modum partis materialis vnione creatâ ac componitur modò, vnione eductâ, & eandem compositionem haberet totum: ergo ad hanc speciem atomam compositionis non pertinet eductio formæ, neque modi vnionis: ergo ad hanc pot. entiam componendi speciem infimam à reliquis distinctam non pertinet potentia receptiua formæ, neque modi vnionis. Repe- te discursum propriam conclusionem confectum.

13 TERTIA CONCLUSIO. Ad conceptum metaphysicum materiæ primæ vt sic, neque huius materiæ, quæ de facto datur, non pertinet potentia recipiendi formas accidentales, neque illas sibi vniendi. Probo: materia prima tam potentia vniuiua quam receptiua primariò refertur ad formas substantiales, & ad tota substantialia per illas constituta, & secundariò ad formas accidentales: sed in illo primariò conceptu elucet tota ratio adequata constitutiua materiæ, per quam differt à forma, quia omni secluso accidenti, materia diuerso modo constituit totum substantiale, quàm forma: ergo respectus ille posterior ad formas accidentales non pertinet ad conceptum metaphysicum materiæ primæ vt sic, neque materiæ, quæ de facto datur, neque alicuius possibilis, quia quæcumque illa sit, debet primariò respectum dicere ad aliquam formam substantialem, & aliquid totum per illam constituendum, in quo respectu tota ratio metaphysica talis materiæ constituitur.

14 Probaui potentiam receptiuam formarum, neque vnionum non esse de essentia materiæ, superest tamen grauis explicanda difficultas: quomodo materia à forma differat, & per quæ prædicata formaliter constituitur in ratione materiæ, quia conceptus terminandi vnionem communis est materiæ, & formæ, & ita videtur non posse materiam per illum constitui: quod aliorum præmissis, & impugnatis sententiis §. 2. circa materiæ essentiam, §. 3. explicabo.

§. II.

Aliorum sententia circa essentiam materiæ.

15 Sentiunt multi materiam metaphysicè constitui, & distinguì à forma per virtutem receptiuam formarum, vel modi vnionis, quos satis impugnatos habeo §. præcedenti, vbi probaui virtutem receptiuam formarum, aut vnionum non esse de essentia materiæ metaphysicè loquendo. Addo quod etiam si illam pertineret virtus receptiua modi vnionis non posset esse vltima differentia constitutiua materiæ, quia potest materiæ, & formæ conuenire, multi enim satis probabiliter docent modum vnionis recipi in forma, & posse dari compositum, cuius forma modum vnionis recipiat, certum mihi est.

16 Respondet Hurtadus disp. 2. sect. 2. materiam talem constitui, & dici subiectum, quia forma illi communicat suum effectum formalem, & denominationem dat, sicut Sapientia constituit intellectum sapientem, & albedo parietem album. Non acquiesco, neque aliquid video, quod rem explicet. Hurtadum impugno. Sicut forma communicat suum effectum formalem materiæ, & dicitur informatas; sic materia potest dici communicare effectum materiale formæ, & materiæ dici. Ergo non est maior communicatio effectuum materiæ ad formam, quàm formæ ad materiam: ergo ex hoc capite hæc entitates inter se non differunt. Dices, communicationem esse mutuam, diuersæ tamen rationis, quia forma communicat materiæ esse informatam, quem effectum non communicat formæ materia, esto materiæ illam constituat. Contrà: formam communicare materiæ effectum formalem, & illam constituere informatam supponit iam formam constitutam in esse formæ & ideo materia hunc effectum non communicat, quia non est forma: ergo antequam hunc effectum formalem communicet forma, concipitur iam quasi illum in se habens, & forma constituta: per quid ergo forma talis constituitur, potensque effectum formalem communicare.

17 Vrgeo, ex duobus extremis, quorum vnum voces materiæ, alterum formam, vtrumque eodem modo terminat vnionem, vtrumque est compositum essentiale, quare ergo hoc, quod formam vocas, effectum formalem communicat alteri, & non alterum huic? quid est speciale in his ex-

tremis, propter quod vnum effectum formalem communicet alteri, quem alterum illi non communicat? Crescit difficultas iuxta doctrinam Hurtadi, quem impugno. Afferit posse dici albedinem parietatam per vnionem ad parietem, sicuti paries dicitur dealbatus per vnionem ad albedinem: Quare ergo parietem esse dealbatum, erit formalis effectus, & albedinem esse parietatam effectus formalis non erit. Neque quod addidit Hurtadus de denominatione quidquid lucis habet, quia denominatio supponit fundamentum, de quo ego inquiri, quid sit? prius enim est albedinem esse formam, quàm subiectum denominare, ideo enim albedo denominat subiectum, quia est forma, & ideo subiectum non denominat albedinem, quia est purum subiectum, & non forma. Addo in sententia Hurtadi, æquè posse formam denominari per subiectum, quàm subiectum per formam, quia vt ex illo referebam, sicut dicitur paries albus per vnionem ad albedinem, potuit albedo parietata per vnionem ad parietem appellari.

Arriaga disp. 2. sect. 3. subf. 2. dicit rem esse difficiliorem quam aliqui excogitantur & vix ipsum videre, quid respondere possit. Deinde asserit, quod quando duo ita inter se vniuntur, vt vnum se habeat quasi antecedenter, & præuise ad aliud, aliud verò illi superueniat; illud, quod antecedit dicitur recipere; illud verò quod superuenit, recipi, & complere dicitur, sicut fundamenta, à quibus domus incipit, adificio subiucant. Addit hinc facile explicari, quomodo materia prima sit subiectum omnium formarum, & non è contrà, quia præsupponitur ipsa materiæ prius naturâ ad omnes formas, etiam ad rationalem, non verò è contrà. Propriis verbis Arriagæ sententiam retuli, propriis iam refello.

Tota difficultas huius quæstionis orta est propter animam rationalem, quæ à materia prima non dependet tantum à subiecto inhesionis, si enim dependeret, sicuti dependet forma equi, non distingueremus subiectum inhesionis à subiecto informationis. Inquiri ergo quare materia hominis se habeat antecedenter, & præuideatur ad animam rationalem, & quare rationalis animus materiæ superuenire dicatur? sicut enim materia est independents à materia, cum ergo inter se ad inuicem non dependeant, neque vnum supponatur ad aliud, quo fundamento dicit Arriaga materiam præsupponi ad animam rationalem? Deinde illud, quod addit materiam scilicet præsupponi prioritate naturæ ad rationalem animum, falsissimum est, quia prioritas naturæ est prioritas causalitatis, & dependentiæ; sed anima rationalis non dependet à materiæ: ergo materia non est prior naturâ animæ rationali. Prædicatum maioris continet definitionem subiecti; consequentia est legitima: minor certissima, quia anima rationalis creatur, & non dependet à priori ab aliqua causa creatâ, neque à posteriori, cum in statu separationis naturaliter conseruatur sine materia. Imò ob hanc rationem forma deberet dici subiectum, quia licet non dependeat à priori à materia, in multorum tamen sententia dependet à posteriori, quia potest naturaliter sine aliqua forma conseruari, ac proinde materia dependet ab anima rationali, saltem sub distinctione, sicut ab aliis, quia sine aliqua illarum naturaliter conseruari non potest.

Respondent alij apud Arriagam suprà subf. 2. n. 20. materiam primâ dici subiectum formarum/substantialiū, quia per formam determinatur ad componendum potius hominem, quàm leonem, & ad operationes hominis, vel equi ad quas materia ex se est indifferens, & ex se quasi informis; forma verò non determinatur per materiam. Ratio est, quia forma naturalis per suam entitatem est determinata ad constituendum indiuiduum speciei hominis, & non potest per materiam determinari ad constituendum equum; sicuti materia potest determinari per formam, vt hominem, seu equum constituat, quod est esse subiectum informationis.

Hanc opinionem rectè impugnat Arriaga, quia ex eo quod possit esse materia determinata ad hanc speciem formam, sicuti multi de materia cœlesti satis probabiliter censent; ergo ratio materiæ non consistit in hac indifferetia ad plura composita constituenda. Dices hanc numero materiam talem non esse, ac proinde posse ex indifferetia, quam habet, distinguì à formis. Contrà: ego inquiri conceptum materiæ abstrahentem ab hac materia, & ab omni alia possibili: ergo per hanc inoifferentiam conuenientem materiæ: quæ de facto datur, non potest quæstioni fieri

satis

fatis. Si dicas non posse dari de potentia Dei absoluta materiam non indifferentem ad formas diuerfas producendas, id sanè sine fundamento contra communem sententiam negabis.

Secundo eandem sententiam aliter impugno. Poteſt
22 Deus creare formam ſubſtantialem indiſferentem, vt vniuerſa
materiei ſpecie diſtinctis, & conſequenter conſtituat
compoſita ſpecie diſtincta, ſicuti de facto gratia habitua-
lis, quæ eſt forma accidentalis indiſferens eſt ad conſti-
tuenda compoſita accidentalia ſpecie diſtincta, quia in-
diſferens eſt, vt vniuerſa anima rationali, & Angelo, & eſt
compoſitum ſpecie diſtinctum; quod reſultat ex anima
rationali, & gratia, ab illo, quod reſultat ex Angelo, e-
ademque gratia, compoſita enim ex diuerſitate eſſentiali,
cuiuſcumque partis eſſentialis, ſicuti eſt ſubiectum, diuerſam
fortiuntur eſſentiam: ergo ratio conſtitutiua materie
non conſiſtit in hac indiſſerentia, quæ etiam formæ con-
uenire poteſt.

23 Dices, gratiam habituales semper constituere gratum
subiectum siue Angelum, siue rationalem animum, ac
proinde per se esse determinatum ad eundem effectum
formalem subiecto prestandum. Contrà: diuersum gratum
constituitur ex gratiâ habituali, & animâ rationali, ac ex
eadem tribuit forma secundum subiectorum diuersita-
tem. Antecedens probò: gratum essentialiter dicit duo,
subiectum, & formam, vtrumque essentiale concreto, cuius
essentia ab vtriusque essentia, & vnione non distingui-
tur, ergo quodcumque illorum sit specie distinctum, com-
positum illam diuersitatem in se habebit, quia habet omnia
prædicata, quæ in illius partibus tam materiali, quam
formali includuntur: ergo ex diuersitate subiecti, quod gra-
tum denominatur, rectè infertur diuersitas huius concre-
ti, seu compositi grati: ergo diuersitas effectus formalis
prouenientis à forma, qui nihil aliud est, quam totum
compositum per illam constitutum.

24 compositum per illam constitutum.

Sapientissimi Magistri & nobis docuere, non esse de essentia materiae primae virtutem receptivam formarum, neque terminativam unionis ad illam, sed tantum constitui per principium passivum operativum compositi, & formam per principium activum earundem. Displacet hæc sententia in primis, quia negat potentiam quam habet materia, ut forma viatur, esse de illius essentia, quod falsum esse facile probō. Materia prima ut materia prima formaliter sumpta est pars materialis compositi: sed pars, ut pars essentialiter dicit ordinem ad totum componendum, & ad illius compositionem, seu unionem terminandam altera comparte: ergo materia prima, ut materia prima essentialiter dicit respectum ad unionem, virtutemque terminativam illius. Dicunt virtutem hanc communem esse materiae & formae. Sed quid inde? animal commune est homini, & equo: ergo non est essentialiter equo; male inferes. Secundo assignabo terminabilitatem unionis propriam materiae, quæ forma non sit communis.

25 Dispicit etiam constitutum materię assignatum, quod sic impugno: Anima rationis est principium passiuũ intellectuum, & volitionum: ergo non est proprium materię esse principium passiuum operationum. Respondent intellectiões, & volitiones non esse operationes compositas, sed animarũ, ac proinde etiam si illarum non sit principium passiuum materia prima, dici potest principium passiuum operationum compositi. Contra: Animus rationalis, vt rationalis est, materię vnitur, vt ostendunt Controuerſia prima de anima, & dum illi est vnitus exerceat operationes intelligendi, & amandi dependenter à materia; ergo sunt operationes totius compositi, siquidem proueniunt ab anima vt vnita materię, & vt constituite compositum, & dependenter à materia exercentur. Virgo: potentia intellectiua, quantumuis independens sit à materia, & propria sit animę, dicitur potentia totius compositi; ergo potiori ratione illius operationes dicuntur operationes compositi. Probo antecedens: essentia hominis est esse animal rationale: ergo rationale, quod formaliter dicit potentiam ratiocinandi, est principium hominis. Quid enim proprius hominis, quàm illius essentia; ergo potentia intellectiua est propria hominis: ergo illius actus, qui maiorem dependentiam habent à materia. Neque refert rationale quod est essentia hominis dicere potentiam formalem, aut radicalem ratiocinandi: si enim potentia radicalis ratiocinandi, quę est ipsa anima, pro-

pria hominis dicitur potiori iure potentia formalis, quæ si à radicali distinguitur, est animæ superaddita, hominis potentia dici poterit. Mitto in opinione huius Magistri, quam ego defendo, non dari potentiam radicalem, sed animam esse potentiam formalem suarum operationum, nullâ aliâ potentia superadditâ. Rationem à priori doctrinæ quam tradidi subiicio. Totum nihil aliud est quam vtræque pars cum vniore, ac proinde nihil habet, quod non habeat ratione partium, cum quibus identificatur, & propter hanc identitatem, si anima potest intelligere, iure optimo dicitur hominem posse intelligere, si anima de factò intelligit, eadem ratione dicitur hominem intelligere, quia intelligit id, quod est identificatum cum homine.

Efto tamen, dicantur operationes compofiti, relique fenfationes materiales,& non operationes pertinentes ad potentiam, quæ in ftatu feparationis poteft operari: ex quo capite probatur fenfationes brutorum recipi in materia; & non in forma; nullum efficax apud huius ſententiæ patronos lego, & oppofitam defendam Controverſiæ de Anima Punct. xvi. dicam fenfationes materiales in compofitis quorum forma eſt materialis, hanc tanquam ſubiectum inherentiæ reſpicere.

Recentiores alij ingenio acuti docuere, materiam primam dici subiectum, quia est radix impenetrabilis, & quia forma illi vnitur tanquam impenetrabilis radici illam materializanti, formam vero non esse radicem impenetrabilis, sed illam habere à materia. Multa occurrunt contra hunc dicendi modum. Primb, gratis dictum est materiam primam, & non formam radicem esse impenetrabilis, quia impenetratio, seu quantitas sequitur prædicatum corporei, ita vt si daretur corpus simplex, quod non haberet materiam, neque formam, illud esset impenetrabile.

Secundo, in multis opinione, quantitas oritur à toto composito, & in illo accipitur, & etiam in materia recipiatur, adhuc sub lite manet, an producatür à materia, vel à forma. Demum etiam si in materia recipiatur, & producatür ab illa, forma ita exigit quantitatem, vt ad illius exigentiam, si forma virtutem actiuam non haberet, Deus produceret quantitatem, quia forma corporea exigit tantum dispositionem quantitatem, & quia anima est actus corporis Phisici, & organici, & deorganizationem exigit, quæ essentialiter includit quantitatem. Vltimò probabo Controuers. 5. non repugnare compositum essentiale constans materiâ, & formâ spirituali, quod neque ratione materiæ, neque ratione formæ esset impenetrabile.

§. III.

Propria sententia.

R Eiectis aliorum sententiis, alius superest nobis di-
cendi modus. Affero materiam formaliter dicere
partem essentialem compositi perfectibilem per aliam
compartem mediā vñione, formamque ex conceptu quidi-
tatiuū habere esse partem essentialem compositi, vel
naturā perfectibilem aliam compartem mediā vñione. Ea
conceptum materiæ, & formæ substantialis, explico per
ordinem ad compositum, ad quod vtraque primariò, & per
se ordinatur, & per virtutem terminatiuam vñionis di-
feram formaliter in materiā, & in forma, quia virtus ter-
minatiua vñionis in materiā respicit vñionem tanquam
extremum perfectibile, & de facto perfectitur per formam
mediā terminatiuæ actuali, seu mediā vñione. Virtus au-
tem terminatiua vñionis in forma respicit vñionem tan-
quam extremum perfectiū, & de facto perfectū
materiā mediā terminatiuæ actuali, seu mediā vñione ip-
sius formæ ad materiā. Hucvix tota antiquitas meam
sententiam nobilitat. Est enim vix antiquior vox, materi-
am esse quid perfectibile per formam, & in hunc sensum
materiam quid informe appellabant, ita omnes Philosophi
tam Peripatetici, quam Platonici. Peripateticorum Dux
Aristoteles id tradit i. Physic. cap. i. text. 69. vbi materiam
primam quidpiam informe appellat i. de Generat. cap. 2.
text. 17. vbi ita ait materiæ primæ essentiam in potentia
sitam esse. Idem testatur Plato in Timæo, vbi materiam
primam gremium suæ conceptaculum omnis speciei, &
qualitatis experts appellat. Longum esse referre alios plu-
rimos ex antiquis apud quos idem loquendi modus sem-
per inualuit, & inter Thomistas nihil frequentius, quam
materiā

materiæ potentialitas, & perfectibilitas actuanda, & perficienda per formam. Voces apud multos inuenimus, quibus materiæ essentia significetur, quid tamen rei sub illis contineatur, profectò explicatu facile non est: id ego explicare conabor.

29

In primis suppono materiam intrinsecè, hoc est, secundum suam entitatem, & secundum suam prædicatam essentia non perfici per formam, neque formam per materiam, quia quælibet habet suam entitatem distinctam ab alia cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem. Suppono secundò formam non ordinari primariò ex se ad dandam materiæ perfectionem, vt ipsa materia perfecta sit, & propter ipsam materiam, aliàs forma substantialis non esset substantia, sed accidens, quidquid enim est propter aliud, quod ad illud supponitur rationem habet constitutionem accidentis, repugnantem cum constitutio substantiæ, quod est esse per se, hoc est, intentum esse propter se, & non propter aliud, quod ad ipsum opponatur. Tertiò suppono materiam & formam ordinari per se ad compositum quod nemo negabit, neque probatione indiget. Quartò suppono ex passionibus, & proprietatibus quasdam cõuenire composito ratione formæ, aliàs ratione materiæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, & ratione materiæ dicitur corporeus. Vltimò suppono omnes proprietates, quæ tribuntur toti composito, & illud denominant aliquo modo tribui cuiusque parti incluse in illo, licet immediatè ratione sui non conueniat, quod sic probò. Cùm dicimus *homo est rationalis* potentia ratiocinandi de aliquo inadæquatè distincto ab anima prædicatur, diuersæ enim sunt prædicationes istæ *anima*, seu *forma hominis est rationalis*, & *homo est rationalis*, aliquid enim additur ex parte subiecti cùm dicimus *homo est rationalis*, quod non est in hac prædicatione *anima est rationalis*, id verò quod additur est materia: ergo potentia ratiocinandi, quæ tantum conuenit homini ratione formæ, aliquo modo prædicatur de materia. Idè dico in hac prædicatione in qua dicitur homo est compositum materiale, in quo materialitas, prædicatur de toto composito, & consequenter de omnibus partibus, quas includit, quæ ab illo non distinguuntur, & tantum ratione materiæ, & non ratione animæ, quæ immaterialis est materialitas homini conuenit. Hæc omnia existimo certissima apud omnes esse debere.

30

Ex his infero, inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem intrinsecam alterius, qualia sunt materia, & forma, illud extremum, quod ratione alterius à se distincti habet nobiliora prædicata, & perfectiores proprietates quasi passiuè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem constitui in ratione materiæ. Illud verò, quod ratione sui habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi actiuè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem constituitur in ratione formæ, quæ est perfectio, & pulchritudo compositi, & consequenter alijs compartis, de quo modo supra explicato aliqua ratione dicitur quidquid de toto composito prædicatur. Cùm verò omnia composita substantialia vix prædicatum aliquod habeant ratione subiecti communis, quod non participant ratione alijs compartis, ratione cuius plura participat prædicata, quæ ratione subiecti communis non haberent, sit quod subiectum commune dicatur perfici ratione prædicatorum, quæ in toto participat ab altera comparte, ratione cuius participationis constituitur subiectum informationis, & per aliam compartem informatum, & compars alia cuius sunt propria prædicata, plura & nobiliora, quæ in subiecto reperiuntur, illius forma, species, pulchritudo, & perfectio, quæ totum, & alia compars in toto perficitur iure dicitur.

31

Rem declarabit exemplum: homo dicitur præfens, durans existens, relatus: hæc omnia prædicata æquè propria sunt materiæ, & formæ, sicut enim formæ proprior præsentia correspondet, sic materiæ & sic de omnibus de duratione, &c. dicitur potius videre, potius audire, intelligere, amare, se progressiuè mouere: Hæc omnia prædicata habet totum ratione formæ, quæ est principium illorum, illaque toti communicat in toto alteri comparti modo supra explicato. Dicitur materiale compositum, quod prædicatum habet homo ratione materiæ, quæ materialis est. Dicitur quantus per quantitatem superadditam, quæ forsitan æquè conuenit homini ratione materiæ, & ratione

formæ, propter rationes, quas n. 22. expendebam: Propter hanc rationem rationalis anima forma dicitur, & subiectum commune materia appellatur. Idem sentio in quocumque alio composito possibili, etiam si illius partes determinatæ sint ad mutuam vnionem, ita vt neutra possit alteri specie distinctæ vniri, sicuti de materia, & forma cœli plures sentiunt in quibus compositis extremum illud forma dicitur, quod nobiliora, pluraque prædicata toti communicat, & alterum quod pauciora, & ignobiliora, materia dicitur. In compositis accidentalibus aliter perfectio accidentalitatis formæ explicanda est, quod controuersia proximè venturà præstabo.

Totam hanc doctrinam confirmo ratione à priori desumpta ex natura partium essentialium compositi, quarum totum suum esse est ad totum componendum, quod præstant per communicationem propriæ entitatis, quam quasi toti tradunt per vnionem per quam sunt entitates totius: ergo materia, quæ per omnia prædicata intrinsecam, quæ in se habet, terminat vnionem ad formam, se totam, & omnia prædicata illius toti exhibet; formaque per mutuam terminationem vnionis, totam suam entitatem toti committit, in quo vtraque pars mutuò prædicata alterius participat, & per illa perficitur: ergo illa quæ absolute plura, & nobiliora prædicata ab alia passiuè communicat absolute per illam vnionem, tanquam per cau salitatem & per aliam compartem tanquam per formam perfectam euadet; alteraque, quæ quasi actiuè eadem prædicata communicauit suæ comparti in toto, perfectio totius, & suæ compartis dicitur ratione cuius species, pulchritudo, formaque compositi, & alterius compartis dicenda est.

Obijciens: sequi ex dictis quod si forma substantialis v.g. equi vniretur alteri extremo, nobiliori cum quo totum essentialitè constitueret, quod illud nobiliora prædicata toti adduceret, ex quo inferetur rationem partis formalis in forma equi intrinsecam non esse. Respondeo conditionalem esse veram, Sequelam verò falsam, quia implicat purificatio conditionis, forma enim equi tantum potest essentialitè vniri materiæ quæ de facto datur, & si alicui eiusdem speciei vniri posset, non ita ab hac differret, vt perfectionem equinæ formæ excederet. Sed demus possibilem esse vnionem essentialem formæ equi ad aliud extremum perfectius formæ equinæ, tunc compositum illud esset specie distinctum ab equo, qui modò est, cuius pars materialis esset extremum illud, quod modò est forma equi, quia respectu illius compartis perfectioris perfectibile esset. Neque ex hoc inferetur rationem formæ extrinsecam esse, quia in illo casu hæc forma, quæ modò est forma equi, intrinsecè haberet rationem formæ in ordine ad hoc compositum, scilicet equum, & intrinsecè haberet rationem materiæ in ordine ad aliud, quod resultaret ex ipsa entitate, quæ modò est forma equi, & ex alia comparte essentiali, quæ plura, & nobiliora prædicata, secum asferret. Dubitabis, quid fieret si vnirentur duo extrema æquè perfecta, quorum vtrumque per se sumptum, tot, & æquè perfecta prædicata toti communicaret? Quod soluam Controv. 5. Punct. 4.

PUNCTUM IV.

De Appetitu materia ad formas substantiales.

In re purè metaphorica, quæ non nature regulis, sed tantum laxa quadam similitudine præscribi potest, facile cuique est iuxta proprium arbitrium rem componere, idè difficilior aliquid dicere, quod omnibus arideat. Præmittam nonnulla de appetitu, & deueniam postea ad specialem materiæ appetitum.

S. I.

Nonnulla de appetitu præmittuntur.

Appetitus, omni metaphorà seclusa, est actus volitivæ potentia, quo fertur, & propendet in bonum sibi mediâ cognitione propositum: vnde appetitus tantum in viuientibus sensitiuis inuenitur, materialis in purè sensitiuis: spiritualis rationalibus: materialis, & spiritualis in homine, qui est viuens sensitiuum rationale. Ex his viuientibus per translationem actu appetitus de potentiis naturalibus dicitur

dictus est, sicut enim viuens fertur in obiectum per actum superadditum, & elicium (ratione cuius appetitus dicitur elicitus) sic inanimata potentia fertur in obiecta sibi conuenientia per propriam, & innatam propensionem, quae ratione appetitus innatus dicitur: sic terra deorsum, & ignis sursum fertur. Appetitus hic non distinguitur ab ipsa potentia, quae per se ipsam est propensa & inclinata ad actum, ita PP. Conimbr. 1. Physic. c. 9. quaest. 5. & communiter Doctores, qui de hac re disputant. Ratio est, quia actus appetitus consistit in propensione, & pondere ad obiectum appetitum, sed potentia ad aliquem effectum habet secum identitatem propensionem, & pondus ad obiectum: ergo habet identitatem non solum principium appetitus, sed etiam ipsum actum appetendi.

Dupliciter potest considerari potentia in ordine ad suos effectus: primo secundum suam entitatem, & virtutem praesens ad reliquis circumstantiis, quae requiruntur ad effectum producendum: secundum iam in actu primo constituta ad effectum producendum per consortium circumstantiarum, & principiorum, quae ad effectum requiruntur. Hoc secundo modo constituta est proxime potens ad suos effectus producendos; primo modo tantum est potens remotè, quia entitas secundum se sine aliis circumstantiis requisitis, nihil absolute producere potest, v.g. ignis sine applicatione ad passum non potest calorem producere. Ex hoc inferunt doctores recentiores virtutes appetitus tantum appetere effectum, quando in actu primo sunt proxime potentes illum efficere, non vero quando sunt sine aliis circumstantiis sine quibus non valent in effectum prorumpere, quia appetere est exigere, nulla autem entitas habet exigentiam ad aliquem effectum in illo statu, in quo non potest illum exhibere in aliquo genere causae. Ex quo inferunt materiam nudam esse in dispositione, nullam appetere formam, quia nullam potest recipere, & dispositionibus ad formam hominis informatam, non appetere formam equi, quia illam non potest recipere dum dispositionibus ad formam hominis occupatur.

Iniciis ire non potero diuersam exigentiam dari ad effectum, quando iam causa ita est in actu primo constituta ad illum, & quando tantum supponitur secundum suam entitatem, ratione cuius dicam lib. 2. Controvers. 6. Punct. 3. tantum dari violentiam contra virtutem in actu primo constitutam, non vero contra entitatem causae existentem, sine aliquo ex praerequisitis ad operandum: non tamen ideo dicendum existimo, virtutem productiuam effectus appetitum ad illum non habere, quousque sit in actu primo ad illum, sufficit enim ad appetitum metaphoricum constituendum causam secundum suam entitatem respicientem effectum contentum in sua virtute, quem produceret si haberet omnia requisita ad illum, quia ex sua natura & quatenus est ex se, est determinata ad tales effectus producendos, quia illis indiget ad sui perfectionem, quos si non producit, ideo est, quia illi deficiunt reliqua ad talem effectum praerequisita. Probo hanc conclusionem omnium fere philosophorum plausi, qui vno ore affirmant, materiam appetitum habere ad omnes formas, quibus caret, in quibus non pauci corruptas etiam includunt. Ideo antiqui materiam primam adulteram vocabant, quia dum suo gremio formam hanc fouet, aliam appetit, & consequenter destructionem huius machinatur. Ratione eandem conclusionem probo. Appetitus materiae (& sic omnium causarum) innatus, & intrinsecus dicitur: ergo consistit in entitate intrinseca causae: ergo ab illa separari nequit: ergo non dicit virtutem cum omnibus in actu primo constitutis, aliis appetitus formaliter consideretur in entitate intrinseca causae, & in aliis quae illam circumstant, & ita saltem inadaequate ab ipsa causa distingueretur.

Confirmo eandem conclusionem: exigentia, quae est respectu formae producendae, quando est materia prima cum omnibus suis dispositionibus, formaliter consistit saltem inadaequate in ipsis dispositionibus, quae formaliter exigunt productionem formae: ergo si actus appetitus consistit in hac exigentia: Actus appetitus non est adaequate innatus, & intrinsecus materiae primae, sed praecipue consistit in ipsis dispositionibus, quae exigunt formae productionem. Verge argumento desumpto ad hominem contra ipsos recentiores. Appetitus ut ipsi tradunt ex P. Vasq. 1. 2. disp. 22. cap. 2. num. 8 & 9. & Arubale 1. p. disp. 2. c. 2. consistit in relatione transcendentali potentiae ad effectum: sed relatio transcendentalis consistit in entitate causae secundum se

Franc. de Guiedo, Philosoph. Tom. I.

sumpta: ergo appetitus consistit in entitate causae secundum se sumpta, seclusis aliis, quae pertinent ad constitutionem adaequatam actus primi.

Ceterum cum exigentia ad effectum sit appetitus ad illum, & necessum sit, aliquam exigentiam admitti in actu primo adaequato, quae non sit in entitate intrinseca causae secundum se praecise sumpta non potest non admitti aliquis appetitus ad effectum innatus actui primo adaequato, qui non conueniat entitati causae praecise sumptae. Ob id ego duplicem appetitum distinguere; alium efficacem consistentem in actu primo adaequato respectu effectus, qui necessario inferitur ex illo (loquor de appetitu actus primi virtutis non liberae, sed necessario operantis); alium appetitum efficacem vocarem, qui consistit in entitate intrinseca causae secundum se sumptae: hunc efficacem appello, quia absque vlla violentia propria, & stricta potest non coniungi cum re appetita: & illum efficacem, quia non nisi per impedimentum violentiam inferens potest non coniungi cum obiecto appetito. Distinguantur hi appetitus tanquam includens, & inclusum, appetitus enim efficax qui consistit in actu primo adaequato ad effectum, includit efficacem, quem constituit in virtute intrinseca causae ex qua, & ex aliis principijs, & circumstantiis actus primus adaequatus componitur. Est insuper alia differentia in his appetitibus inspicenda. Appetitus efficax est practicus, ex vi cuius exercetur effectus, qui virtutem productiuam determinat ut talem edat effectum; appetitus vero inefficax practicus non est, quia ex vi illius neque causa determinatur, neque determinari potest ad effectum producendum. Sicut enim in actibus appetitus elicit, illum actum practicum vocamus, qui virtutem executricem determinat ad operationem imperatam, v.g. deambulationem extremam, & illum speculatiuum dicimus, qui nihil influit in effectum, sicuti desiderium, quod ego habeo pluuiarum venturae, sic in appetitu rebus innato philosophandum.

Venio iam ad explicanda obiecta utriusque appetitus. Appetitus inefficax vnus se tenet ex parte principij productiuum qui respicit effectus omnes, quos in se continet, quos simul appetit similitate se tenente ex parte potentiae, producendos tamen non omnes simul, sed illos qui secundum virtutem causae simul possunt ab illa pendere, neque reliquos successine absolute producere appetit, sed tantum casu quo cesset à productione, & conseruatione horum, sicuti de materia prima respectu formarum dicam postea, dicitur tamen omnes appetere, quia ex omnibus appetit producere hos, vel illos, plures, vel pauciores secundum maiorem vel minorem virtutem quam habet causa ad plures vel pauciores effectus simul producendos. Exempli gratia, potest haec causa producere successine finitos, aut infinitos effectus, & simul tantum quatuor, causa illa simul appetit producere omnes similitate se tenente ex parte appetitus, & tantum quatuor simul similitate se tenente ex parte obiecti, & reliquos tantum casu quo cesset à productione & conseruatione horum, quibus est satiatus appetitus causae, qui exercet totum id, quod potest. Ratio est facilis: causa appetit producere effectus, quos potest: potest omnes producere: ergo appetit omnium productionem: potentia ad omnes est simul: ergo appetitus ad omnes ex parte actus erit simul: tantum potest quatuor simul producere, similitate se tenente ex parte effectuum, & reliquos casu, quo cesset à conseruatione horum: ergo id solum appetit.

Appetitus se tenens ex parte materiae est duplex in ordine ad duplicem terminum distinctum, vnus ad formas recipiendas in genere causae materialis, quae importat in materia virtutem receptiuam illarum. Alter est ad formas sibi vniendas, qui ex parte materiae dicit virtutem terminatiuam vniens, & virtutem causandi intrinsece totum eo modo, quo pars componens causa intrinseca dicitur. Hunc appetitum ad totum potius quam ad formam dicerem, quia respicit totum tanquam effectum, & vniens tanquam causalitatem, non formam, sed totius. Hic appetitus siue ad formas, siue ad tota dicatur, respicit omnes formas, siue omnia tota, quae potest materia sibi vniere & componere, quia materia ex se potens est omnes formas sibi vniere, & omnia tota componere, qui appetitus ex parte potentiae est ad omnia extrema, non ut omnia acquirat, sed ut ex omnibus aliquod illorum obtineat, & ita dicitur ad singula sub conditione, siue ad omnia distinctiue modo explicando.

N

explicando. Neque materia prima appetit duas formas substantiales sibi simul vnire, & duo tota substantia componere, quia etiam si præcisè ex parte materiae nulla sit repugnantia, vt dicam Cont. 8. Punct. 2. repugnat tamen naturaliter ratione impossibilitatis formarum, & dispositionum.

9 Appetitus efficax seu actus primus iterum duplex est, vnus se tenens ex parte principij effectiui, alter ex parte materiae. De vtriusque terminis sic rem digero: Appetitus seu actus primus efficax semper respicit speciem determinatam termini, de quo nullus dubitat, respicit etiam terminum indiuiduū, iuxta opinionem, quæ effectuum indiuiduationem circumscribit temporis, loci, talis agentis, & passi attribuit, quia secundum hanc sententiam virtus actiua constituitur in actu primo in hoc tempore, & loco, cum approximatione ad hoc agens tantum est potens producere effectum illum, quem illæ circumscriptiones determinant, & tantum est ad illum in actu primo, & illum solum, & non alium intendere potest.

10 In opinione, quæ determinationem indiuiduorum causæ primæ concedit, censent graues Magistri, causam esse in actu primo ad omnia indiuidua illius speciei, sub distinctione producenda, scilicet æquè petere productionem omnium hanc, vel illam exercendam. Alia mihi mens est adhuc in hac sententia, existimo enim causam tantum esse in actu primo proximo ad illud indiuiduum, quod producit, & non ad aliud eiusdem speciei, & ita tantum appetere efficaciter illud indiuiduum, quod producit, & aliud sub distinctione. Duo principia ad hanc conclusionem statuendam, mihi sumam, vtrumque proprio loco probandum; Primum, virtutem actiuam creatam non esse in actu primo, quovis Deus applicet suam omnipotentiam ad concurrendam cum illa, quod probabo 2. Phys. Cont. 10. Punct. 1. Secundum: Deum determinare effectum indiuiduationem applicando suam omnipotentiam ad hunc effectum producendum, & non alium, quod probabo Controv. 10. Punct. 2. Ex quibus principiis sic arguo: Principium effectiui tantum est in actu primo ad illum effectum producendum, ad quem habet omnipotentiam applicatam: sed quando Deus determinat indiuiduationem effectus tantum applicat suam omnipotentiam ad illum effectum, & non ad alium eiusdem speciei, quod recentiores cum quibus agimus defendunt asserentes per applicationem omnipotentiae ad hoc indiuiduum producendum, & non aliud determinari à Deo illius indiuiduum entitatem: ergo quando Deus determinat hoc numero indiuiduum producendum virtus creata tantum est in actu primo ad illud: ergo non habet appetitum efficacem ad aliud.

11 De actu primo passiuo tenente se ex parte materiae aliter sentio. Affirmo materiam primam dispositam ad recipiendam & vniendam aliquam formam efficaciter appetere formas omnes illius speciei. Ratio est, quia dispositiones ex se non exigunt hanc numero formam, potius quam illam, neque ex parte passi requiritur specialis aliqua applicatio omnipotentiae, per quam passum in actu primo constituitur, quia omnipotentia tantum actiue, & non passiue concurrat: ergo tantum requiritur ad constituendum actum primum actiuum, non verò passiuum aut determinatum vniens ad formam: ergo ratione omnipotentiae actus primus passiuus non determinatur ad aliquam formam indiuidualem, sed alias ex se ad omnes subdistinctiones, quia materia disposita quatenus est ex se non potius petit hanc formam, quam illam: ergo absolute talis appetitus tenens se ex parte actus primi passiuus, seu terminatiui vniens ad formas, est ad omnes, vnam, vel alteram sub distinctione vniendam.

12 Dices actum primum passiuum determinari ratione actus primi actiui, quia id exigit materia proximè, & efficaciter, quod agens potest producere: Sed agens tantum potest producere formam indiuiduam ad quam est in actu primo: ergo materia tantum exigit illam formam indiuiduam. Respondeo materiam primam dispositam ad formam ignis independentem ab applicatione cuiusvis agentis naturalis constituti in actu primo ad recipiendam formam ignis, illamque efficaciter exigere, siue ab agenti naturali, siue à Deo producendam, quia quotiescunque materia est vltimò disposita ad formam, illam efficaciter exigit, & obtrinet, etiam si nullum sit agens naturale quod illam possit producere, vt patet in productione formarum viuientium, quæ ad exigentiam materiae dispositæ à Deo producantur:

ex quo fit materiam dispositam ad formam, non magis exigere formam productam ab agente naturali, etiam si hoc sit applicatum, quam à Deo, cui incumbit mediare, vel immediate formam producere in materia disposita, & ita materia disposita ad formam ignis, etiam si habeat ignem applicatum, non determinatè exigit recipere formam illam indiuiduam, quam potest ignis producere, sed illam vel aliam ex innumeris eiusdem speciei, quas producere potest, quas omnes sub distinctione appetit, quod si semper recipiat illam, quam agens naturale potest producere, hoc non oritur ex indigentia materiae, præcisè, sed quia materiae exigentia illa forma est contenta, & agens naturale applicatum illam producere exigit. Ad argumentum in forma respondeo, id exigit materia quod agens potest producere, distinguo maiorem, id solum quod agens naturale potest producere, nego maiorem: quod potest producere agens naturale, vel Deus ad exigentiam materiae dispositæ, concedo maiorem: sed agens tantum potest producere formam indiuiduam: distinguo eodem modo: agens naturale & Deus à quibus, æquè materia exigit formam, nego: agens naturale tantum, transeat: deinde nego consequentiam.

Postquam hæc scripseram, totam doctrinam traditam inueni apud Nostrum Albert. 1. 2. disp. 3. de Prædic. sublt. q. 2. n. 26. Vbi duplicem assignat appetitum innatum, vnum qui est per indifferentiam, quo dicitur materiam primam appetere omnes formas, qui à materia nullo modo distinguitur, & contra quem non datur violentia. Alium appetitum appellat per qualitatem superadditam ad talem, vel talem formam, sicuti materia affecta siccitate, & caliditate vt octo, dicitur inclinari ad formam ignis. En duplicem appetitum quem ego assignavi. Appetitus per indifferentiam, quem habet materia ad omnes formas, & ab illa non distinguitur, est appetitus, quem ego inefficacem appellavi. Appetitus per qualitatem superadditam est appetitus quem dixi efficacem esse & addere supra materiam primam dispositiones ad formam appetitam.

§. II.

De differentia inter appetitum desiderij & complacentiae.

13 IN appetitu elicitu duplex distinguitur actus, vnus desiderij & alius complacentiae. Vulgò dicitur appetitus desiderij qui fertur in obiectum absens, & complacentiae, qui tendit in obiectum præsens. Rem hanc sapientissimi recentiores illustrant, asseruntque appetitum desiderij non supponere obiectum non existentem in illo instanti temporis, sed posse voluntatem ferri in obiectum actu existens appetitu desiderij, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, actio illa in illo instanti, in quo liberè exercetur, oritur ex intentione efficaci illam exercendi, quæ intentio in se imbibitam habet rationem desiderij, ac proinde oritur ex desiderio illi coexistenti: ergo desiderium, & res desiderata, sicut intentio, & res intenta coexistere possunt: ergo desiderium potest esse de obiecto actu existenti: ergo non rectè explicatur ratio desiderij per absentiam obiecti. Desiderium affirmant hi recentiores esse actum, qui fertur in rem abstrahentem, id est, non prout exercitatur, vel factam, sed tantum in illam prout repræsentatur secundum se conueniens. Complacentiam dicunt respicere iam factam, vel possessam. Affirmant insuper ad desiderium requiri cognitionem repræsentantem rem, vt factibilem, & mouentem ad effectum rei. Ex quo inferunt desiderium, cum non supponat rem iam factam, esse principium morale illius effectiui, & Complacentia autem cum supponat rem extra causas nullo modo potest esse principium illius.

15 Ex hoc inferunt causas numquam habere appetitum complacentiae, sed tantum desiderij respectu effectiui, nam si causa haberet appetitum complacentiae, maxime respectu effectus, quem iam producit, sed respectu illius, quem producit, non est appetitus complacentiae, quia ille appetitus tendit in productionem illius, quam non supponit, sed respicit vt effectum, quia causa numquam efficit id, quod supponit, neque intendit producere, quod iam est productum; complacentia autem essentialiter supponit obiectum vt productum, & vt possessum. Circa effectum vt productum in instanti temporis precedenti nihil efficit, neque appetit causæ: ergo circa illum vt productum tempore precedenti causa nequit habere appetitum complacentiae, circa illum vt futurum nullus id adseruit, ergo causa nequit

nequit habere appetitum complacentiæ circa effectum neque ut præsens, neque præteritum, neque futurum.

16 Non possum non mirum horum recentiorum ingenium commendare, in re enim quam omnes maiorum veltigis inherentes prætermisere, nouam lucem nobis dedere; nihilominus (illorum pace dixerim) clariorem credo desiderari dabo forsitan, quia difficultas penitus ab omnibus inspicitur. In memoriam reuoco distinctionem appetitus in practicum & speculatiuum. Practicus appetitus dicitur respectu illius obiecti, cuius executio dependet ab appetentis actu, speculatiuus respectu obiecti, ad cuius executionem impertinens est appetentis actus. Certum est potentiam appetitiuam sapere desiderare illa, quorum executio omnino est independens ab actibus illius, cuius desiderij obiectum recentiores non explicant, quia hic actus desiderij non regitur cognitione mouente ad opus, & effectum, ut ipsi absolute de omni desiderio pronunciant. Neque circa hæc obiecta, cuius executio à voluntate non dependet desiderium dari potest in instanti in quo existunt, inepre enim quis diceretur desiderare pluiam existentem in illo instanti, in quo iam existeret; idem dico de desiderijs ex ignorantia, & errore produceret; idem dico de omnibus aliis obiectis iam productis, & possessis independentem à desiderio, circa quæ nemo dicitur desiderium concipere. Circa illa obiecta cuius executio dependet ex meo desiderio recte datur desiderium in illo instanti, in quo existunt, ut ipsa existant, quia desiderio secluso non essent ex vi huius causalitatis.

17 Ex quo infero recte explicasse recentiores obiectum desiderij practici, & complacentiæ respectu eiusdem obiecti, desiderium autem & complacentiam respectu actus speculatiui, hoc est tendentis circa obiectum, quod independentem ab actu appetentis exercetur, explicari non posse, nisi per ordinem ad obiectum absens, & præsens, seu ut absens, vel præsens cognitum, obiectum enim quod non cognoscitur ut absens, non potest desiderari, actu desiderij speculatiui, neque circa illud potest dari actus complacentiæ, nisi formaliter apprehendatur, ut præsens absolute, vel conditionate. Infero secundò desiderium speculatiuum, quod in causis dari explicui, præcedenti semper debere esse de obiecto absenti, & possessum esse complacentiæ, non enim ex alio capite potest distingui appetitus complacentiæ, & desiderij circa obiectum, cuius executio non dependet à desiderio, nisi ex præsentia, vel absentia obiecti circa quod versatur uterque actus. De appetitu efficaci qui consistit in actu primo ad æquatum assensum sapientissimis recentioribus asserentibus semper esse appetitum desiderij, & nunquam complacentiæ, quia semper fertur in obiectum, ut faciendum ex vi illius, quod est proprium desiderij & nunquam fertur in illud ut iam factum, quod necessarium est ad constituendum actum complacentiæ.

§. III.

Appetitus materia exponuntur.

18 Non aliis principiis, præter iam tradita, indiget, huius rei ad æquata solutio, sed tantum aliquibus conclusionibus illatis specialiter de appetitu materia, ex his, quæ de appetitu omnium causarum supra exposui.

PRIMA CONCLUSIO: Materia prima nuda omni forma habet appetitum ad omnes sibi vniendas, seu ad omnia tota componenda, sub disunctione, ad hoc vel illud totum ex omnibus, quæ potest componere. Probatur hæc conclusio ex natura eiusdem materiæ, quæ est pars incompleta ex se ordinata ad totum componendum, non potius ad hoc, quam ad illud, ex quo inferatur appetere totum componere, & propendere in illius compositionem, sicuti omne ens propendet in acquisitionem illius ad quod ex natura sua ordinatur, & cum non magis ordinetur ad componendum hoc totum, quam illud, non magis appetit hoc, quam illud componere, sed æquè omnia sub disunctione, scilicet, hoc vel illud ex omnibus. Neque hunc appetitum subterfugunt formæ corruptæ, quia materia prima ex se æquè potens est ad formas corruptas, & ad alias & æquè contenta esset, si illarum aliquam per reproductionem reciperet, ac si nouam aliam acquireret.

Obiicit Arrag. Materia non potest habere appetitum ad impossibile: sed impossibile est materiam recipere formam iam corruptam: ergo non potest habere appetitum ad illam. Respondeo distinguendo antecedens, materia non

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

potest habere appetitum ad quod ex se est impossibile, transeat ad id, quod hic, & nunc est impossibile per accidens, nego. Et minorem eodem modo distingo: impossibile est materiam recipere formam corruptam, ex suppositione quod præcesserit corruptio formæ, quæ per accidens euenit, concedo; per se impossibile est recipere illam formam, cui accidentaliter corruptio contingit, nego; deinde nego consequentiam.

19 SECUNDA CONCLUSIO: Materia habet appetitum ad formas recipiendas sub disunctione explicatâ conclusione præcedenti, insuper sub disunctione rationalis animæ sibi vniendæ, hoc est, habet appetitum ad recipiendam aliquam formam casu, quo rationalis anima non illi vniatur, quia appetitus recte cum præcedente explicabitur, si dicamus materiam primam appetere vniorem ad animam rationalem, vel vniorem, & receptionem alicuius formæ, ex reliquis, quæ ex illa possunt educi. Ratio est clara. Materia appetit vniorem formæ materialis, non absolute, sed si illi vnienda non est forma rationalis: ergo eodem modo appetit receptionem materialis formæ. Probo consequentiam: eo ipso quod materia appetat vniorem formæ, appetit id, quod necessarium est ad vniorem, pro illo euentu, in quo vniorem appetit: Sedeductio formæ materialis est necessaria ad vniorem eiusdem: ergo illam appetit materia pro eodem euentu, pro quo appetit vniorem ad eandem formam: Sed tantum appetit vniorem ad formam materialem sub disunctione rationalis, quod est idem ac appetere formam materialem, si illi non vniatur rationalis; ergo tantum appetit cum eadem disunctione formam materialem recipiendam, ex eo quod illam sibi vniendam appetat: sed non est alia ratio, propter quam materia appetat educationem nisi propter vniorem, quia materia primariò & per se ordinatur ad totum componendum, in quo ordine consistit ratio essentialis illius constitutiua, & secundariò ad formam recipiendam. Ideo enim materia recipit formam, ut illam sibi vniat, non tamen illam sibi vnit, ut eam recipiat. Sicut enim conceptus primariùs materiæ est virtus terminatiua vniõis per modum extremi perfectibilis, & secundariùs virtus receptiua formarum mediâ vniõne, sic primariùs appetitus est ad formas vniendas, & secundariùs ad recipiendas ex vniendis illas, quæ ex ipsa possunt educi.

20 TERTIA CONCLUSIO. Materia prima non appetit omnes formas sibi vniendas, vel recipiendas successiue. Hæc conclusio est contra communem sententiam, quam verissimam esse, facile probo. Materia prima dum habet formam substantialem sibi vnitam, cum omnibus requisitis ad vniorem, habet satiatum appetitum, etiam si perpetuò duret sub eadem forma: ergo non appetit omnes formas successiue recipiendas, quia si hoc appeteret, non esset materia contenta existens semper cum vniõne ad eandem formam, sed peteret relicta vniõne ad hanc formam, quam habet, ad aliam transire, ut consequeretur id, quod appetit, videlicet formas omnes successiue pertransire. Neque ex eo quod materia appetat omnes sub disunctione, hoc est, hanc, vel illam ex omnibus, inferatur appetere omnes successiue, aliud enim est materiam primam semper habere aliquam formam, aliud habere omnes successiue: primum appetit materia, non secundum.

21 QUARTA CONCLUSIO. Materia prima, dum habet formam aliquam, illam appetit appetitu ex se inefficaci ad æquatum identificato cum sua entitate, quem nu. 6. explicui, actu complacentiæ, & non desiderij. Probatur hæc conclusio ex dictis n. 16. & 17. ubi probaui, actus desiderij, & complacentiæ in appetitu inefficaci distingui essentialiter ex præsentia, & absentia obiecti, & non posse actum desiderij ferri in obiectum præsens. Secundò, cum isti affectus sint non proprie, sed per metaphoram, & translationem dicti, debent componi ad similitudinem, & æmulationem priorum actuum: ergo sicuti potentia volitiua, quæ hos actus proprie exercet, quiescere, & complacere dicitur per actum elicatum in bono iam possessio, sic dicendum est de appetitu innato eandem quietem, & complacentiam inuenire in bono iam acquisito.

22 Obiicies contra hanc conclusionem; Materia prima per eundem actum appetit formam siue præsentem, siue absentem: Sed absentem appetit actu desiderij: ergo eodem actu fertur in præsentem. Maiorem probo: actus appetitus non distinguitur ab ipsa materia: sed materia est eadem: ergo actus appetitus est idem, Minorem admittunt omnes;

N 2 con

consequentia est legitima. Respondeo in actu appetitus desiderij, & complacentiæ duo reperiri, rationem appetitus & rationem talis appetitus, quæ duo in appetitu elicitio, qui verè est actus potentie appetentis non distinguuntur, quia ratio communis, & vniuersalis à minus vniuersali, generica videlicet ab specifica, in nullo ente physico distinguuntur. In actu verò appetitus innati, quem per metaphoram fingimus, etsi cum fundamento in re, distinguimus rationem talis appetitus, ratio appetitus non distinguitur ab ipsa materia, ratio verò per quam hic appetitus constituitur in ratione talis, videlicet desiderij vel complacentiæ ex præsentia, vel absentia obiecti distincta ab ipsa materia, & ita materia semper appetit per eundem actum, quatenus actus habet rationem communem appetitus, non verò quatenus habet rationem talis appetitus, desiderij videlicet vel complacentiæ.

25 QUINTA CONCLUSIO. In instanti in quo materia supponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderij pro illo instanti: Probo. Si aliquid appeteret maximè formam aliam substantialem casu, quo hæc deficeret, sed implicat ex suppositione appetitus complacentiæ, qui inuoluit ipsam existentiam formæ, formam deficere: ergo implicat purificationem conditionis, sub qua alia forma esset appetenda: ergo implicat illam appeti sub conditione, cuius purificationis negatio supponitur. Neque refert in appetitu elicitio semel dari actus inefficaces complacentiæ vel desiderij de obiectis sub conditione repugnantibus, quia cum potentia appetitiua indifferentiam habeat ex diuersarum cognitionum aduentu, potest hos diuersos actus exercere: in appetitu autem innato nullum est fundamentum ad hos actus fingendos, neque in illo debemus dare appetitum, qui non feratur in consequentem vniuersi finis, ad quem entitas ex natura sua ordinatur, appetitus verò elicitus varios sibi fines ex potentia cognoscente propositos intuetur.

26 Dices materiam primam, posse in eodem instanti, in quo habet formam antecedenter ad existentiam illius, illam vel aliam appetere appetitu desiderij. Respondeo id fieri non posse, quia appetitus desiderij & complacentiæ, ut dicebam modò, constituitur per absentiam, & præsentiam obiecti, unde in signo in quo præcinditur à præsentia, vel absentia obiecti, tantum potest intelligi appetitus præcisè, non ratio desiderij vel complacentiæ, in signo autem alio non potest intelligi positivè absentia obiecti pro illo instanti, quia id, quod non est in instanti temporis, non potest intelligi in aliquo signo pro illo instanti.

27 SEXTA CONCLUSIO. Materia prima in instanti in quo habet formam, appetit pro instantibus sequentibus retinere quam habet, vel aliam acquirere. Quia eo ipso quod appetat perpetuò habere formam, necessario appetit retinere quam habet, vel aliam acquirere. Hunc appetitum esse desiderij ex absentia obiecti efficaciter probatur.

28 SEPTIMA CONCLUSIO. Materia iam in actu primo constituta cum omnibus prærequisitis ad formam appetit appetitu desiderij & non complacentiæ formam illam, seu illas formas ad quas est in actu primo: Conclusionem hanc rectè probant recentiores intendentes probare materiam primam nullam formam appetere appetitu complacentiæ: illorum rationem dedi num. 14. & 15. ubi dixi rectè procedere de appetitu efficaci constituto in actu primo ad æquationem ad omnem effectum, ubi similiter probavi materiam primam habentem dispositiones formæ ignis, esse in actu primo ad omnes, & æquè omnes desiderare hanc vel illam sub distinctione obtinendam.

29 OCTAVA CONCLUSIO. Materia prima secundariò habet appetitum ad formas accidentales, quibus indiget ad sui conseruationem, & ad componendum totum, quia eo ipso quod appetat suam conseruationem, & compositionem totius, appetit secundariò totum id, quod necessarium est, ut conseruetur, & ut totum componat. Reliquas formas accidentales, quæ necessariè non sunt ad conseruationem materiæ, neque totius, existimo materiam non appetere, sed tantum habere non repugnantiam ad illas, ita æquè bene se habet cum illis: sic se habet aer respectu lucis, specierum impressarum, quas mittunt obiecta alia similium qualitarum.

PUNCTUM V.

An materia existat per existentiam formæ.

A Deo tenuis, & macra est natura materiæ primæ, ut illius existentia Thomistas omnes subterfugerit, quorum omnium vna vox est materiam existere per existentiam formæ. Ita Caiet. Sonc. Ferr. Iauellus, apud Suarez disp. 13. Metaphys. lect. 3. n. 6. Sot. lib. 1. Physic. q. 6. dubio 2. quibus accedunt Durand. in 2. dist. 12. quest. 2. Valles. Controv. 7. ad Tyrone.

Oppositam sententiam scilicet materiam primam existere per propriam ipsius existentiam defendunt innumeri Doctores: Scotus in 1. dist. 12. q. 2. ibid. Gabr. Greg. cum reliquis Nominalibus, ex nostris Pater Vazq. 1. p. 1. dist. 54. n. 9. Suar. supra, num. 8. Tolet. 1. lib. phys. quest. 13. Pereira lib. 5. c. 13. lib. 1. Met. c. 7. q. 3. sect. 8. Rub. lib. 1. phys. tract. 2. quest. 2. Hurt. disp. 8. Arriag. disp. 2. sect. 5. quibus libentissimè subscribo. Potissimum fundamentum huius sententiæ sumendum est ex identitate inter essentiam, & existentiam, quæ posita, recta sit argumentatio. Essentia materiæ primæ distinguitur ab essentia formæ: ergo existentia materiæ ab existentia formæ. Existentiam non distingui ab essentia, probabo in Metaph. Controv. 2. Punct. 3. & ex ibi dictis huic questionis satisfiet, & efficaciter Thomistarum opinio impugnata manebit. Ceterum nostri Doctores in litterarum Palæstra semper animo erecti non contenti intra propria caltra contrarios debellare inimicos, sua repetentes, adhuc intra illa insequuntur, admissaque distinctione inter essentiam, & existentiam cum ipsis Thomistis pugnam ineunt pro existentia propria materiæ defendenda. Disputandum est ergo, an casu quo materiæ existentia ab essentia distingueretur, concedenda esset materiæ primæ propria existentia distincta ab existentia formæ. Procedere potest hæc disputatio ad homines contra Thomistas iuxta illorum principia, & absolute nullo alio admisso principio præter illa, quæ ex ipsis rerum naturis inferuntur, vel ex ipsa terminorum apprehensione citra controuersiam apparent, & ut utroque modo procedat disputatio, nonnulla præmittam.

Præmitto id, quod in omnibus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt omnibus semper præ oculis esse vellem, scilicet eo ipso, quod demus existentiam materiæ distingui ab essentia, necessariò debemus supponere omne id, quod per locum intrinsecum inferitur ex hac distinctione, & quod illi necessariò coniunctum est. aliàs quæsitio locum habere non poterit; quia cum ex vna parte concedamus materiam primam distingui ab essentia, si ex alia negemus id, quod per locum intrinsecum coniunctum est cum hac distinctione, procedet quæsitio ex principis contrariè, & contradictoriè oppositis: exempli gratiā: supponamus rationale posse separari ab animali, debemus dare, rationale non esse idem cum animali, quia si datà illà separatione, velimus retinere identitatem inter animal, & rationale, rectè poterit inferri: ergo illa, quæ sunt idem, separari possunt: quod est absurdum consequens, & legitima consequentia, & consequenti admisso facile poterit illius contradictorium probari, & ita facile trahetur disputatio ad duplex contradictorium, & neutrum ex suppositione, quia loquimur casu, quo supponamus tantum rationale posse separari ab animali, quin supponatur distinctio horum extremorum, neque posse separari idem à se ipso, neque aliud principium necessariò cum hac separatione connexum. Concedendum ergo est, ut disputatio locum inueniat, si semel admittitur rationale posse separari ab animali, rationale non identificari cum animali, vel posse idem à se ipso separari. Ex quo nihil poterit inferri quod obstat respondentis, quia licet aliàs probetur contradictorium illius, quod supponitur non oberi argumenti, qui rectè potest duplex contradictorium admittere, vnum verum ex natura rei; alterum ex suppositione sumptum, quod ipse nouit falsum esse, illud tamen disputationis gratiā admittit; sed dammandus est arguens, qui impugnatur id, quod ipsi gratis disputationis causà concessum est. Hæc doctrina optimè obseruanda est in pluribus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt, in quibus opposita videntur inferri, ad quas angustias non traheretur disputatio si debito modo procederet.

Ex hoc infero datà distinctione inter essentiam, & existentiam

existentiam, dandum esse existentiam saltem esse modum efficientem essentiam, tanquam subiectum ad existentiam suppositum. Deinde debet admitti posse produci per diuersas actiones, etiam si non repugnaret produci per eandem, sicuti de forma, & modo vniouis philosophamur, quia reliquæ entitates, quæ dantur in rerum natura distinctæ possunt per diuersas actiones produci. Ratio à priori est, ubi est diuersitas terminorum potest esse actio- nium diuersitas: sed data essentia distincta ab existentia, datur diuersitas terminorum: ergo potest dari actionum diuersitas. Dices percipi non posse ad quid terminetur actio, quæ non terminatur ad existentiam. Respondeo verum hoc esse nullâ factâ suppositione, quia percipi non potest, quid sit essentia, ut distincta realiter ab existentia: qui tamen supponit essentiam esse aliquid distinctum ab existentia supponit aliquid sibi perceptibile de cuius conceptu non sit existentia, quod essentiam vocat, ad illud ergo terminabitur actio, quæ ad existentiam non termi- natur. Neque obicere poterit hoc nihil esse, quia iam sup- ponis esse aliquid reale, quod ab existentia distinguatur, & hoc idem, quod tu reale supponis, assignatur tanquam terminus actionis non terminatæ ad existentiam.

Noto insuper ex duplici suppositione posse procedere quæstionem; aut enim supponi potest omnibus entitati- bus existentiam superadditam inesse, aut formam ratio- ne suæ perfectionis existentiam habere. secum identifica- tam; materiam verò ratione suæ imperfectionis, & poten- tialitatis (ut cum Thomistis loquar) indigere existentia superaddita, quâ hypothesi factâ, inquiri potest an possit existere per existentiam formæ, seu per ipsam formam. Quid sentiam iuxta omnium principia, & iuxta quamcum- que hypothesim breuiter aperiam.

Hurtadus suprà num. 64. affirmat multas, grauésque ra- tiones superesse pro defendenda existentia propria mate- riæ, præter omnium præcipuam desumptam ex identita- te inter essentiam & existentiam. Arguit primò eandem actionem indiuisibili, quâ producitur essentia, debet produ- ci existentia: sed essentia materiæ, & essentia formæ producuntur per diuersas actiones: ergo existentia mate- riæ, & existentia formæ producuntur per diuersas actiones: ergo sunt diuersæ, idem enim, etsi possit per plures actio- nes produci, non potest per eandem actionem produci, & non produci, per actionem autem quâ producitur mate- riæ essentia, non producitur forma; ergo neque existen- tia formæ, quæ producitur per actionem, quâ producitur essentia eiusdem formæ: ergo neque per actionem, quâ produ- citur existentia materiæ, quæ est eadem cum actione, quâ producitur essentia eiusdem materiæ. Illationes ex prima factæ sunt euidentis; prima ex præmissis legitime deducta. Ex præmissis maiorem admittunt Thomistæ as- serentes productionem terminari formaliter ad existentiam & nullam dari actionem terminatam præcisè ad essen- tiam & non ad existentiam. Minor facillimè probatur, quia productio formæ materialis esteductio, productio materiæ est creatio; sed non potest eadem actio indiuisibi- lis esseeductio & creatio: ergo non potest eadem actio esse productio materiæ, & formæ. Dicit nonnullus eam actionem posse esse creationem, & educationem, respectu diuersorum terminorum. Contrà: Eatenus terminus crea- tur quatenus illius actio physicè non dependet à subiecto per suammet physicam entitatem, & eatenus educitur quatenus illius actio per se ipsam physicè dependet à sub- iecto: sed non potest eadem actio physicè dependere, & non dependere à subiecto: ergo non potest esse creatio &eductio. Addidi terminum *physicè*, ne distinguas in actio- ne respectus formaliter diuersos, quæ distinctio non po- test cadere supra illum, quia qui dicit, actio physicè non dependet, dicit secundum nullum dependere respectum, & qui dicit actionem physicè dependere, dicit dependere secundum suam entitatem realem, & abstrahit à quocum- que rationis respectu.

Rursus non posse educi formam ex materia, per eam- dem actionem, quâ producitur materia, siue materia cre- atur, siue educatur, sic probo. Actioeductiua formæ ex ma- teria supponit materiam iam productam tanquam causam materialem illius: sed productio materiæ non po- test supponere materiam tanquam causam materialem: ergo non potest esseeductio formæ ex materia. Hoc ar- gumentum exillimo efficax esse ad hominem factum contra Thomistas concedentes omnem actionem terminari

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

ad rei existentiam. Ego tamen indepenenter à Thomistarum doctrina illius vim declinare conabor.

Nego maiorem primi syllogismi, scilicet essentiam, & existentiam necessariò produci per eandem actionem, suppositâ distinctione inter vtramque. Illam probat Hur- tad. ex D. Thoma quæst. 1. de potentia art. 2. ubi ait: *Om- nis actio actiue potentie terminatur ad esse, & Angelicum Do- ctorem agere de existentia, asserit Hurtadus oculis cer- ni. Porro, qui aperuerit oculos ad videndam existen- tiam ab essentia distinctam, illos claudet ad videndum Angelicum Doctorem agere de existentia, & dicit, il- lud esse ad quod dicit Angelicus Doctor terminari actio- nem significare essentiam, vel existentiam, quia tam essentia quàm existentia, quas distingui supponimus pos- sunt terminare actiones. Secundò respondeo S. Thomam asserere omnem actionem terminari ad existentiam, quia sentit essentiam non distingui ab existentia, & loquitur ab- solutè, & non ex suppositione, quod distinguantur essen- tia, & existentia, quâ factâ, potest admitti distinctio actio- num, quam negat D. Thomas, quia non admittit distin- ctionem terminorum, quam nos disputationis causâ sta- tuimus. Refert etiam Hurtad. Ioannem Theologum cele- berrimum in Concil. Florent. dixisse, fieri non posse ut vnæ ab alia sit, nisi ab alia recipiat esse, quo vicit Græcos dubi- tantes de processione Spiritus sancti: Eadem solutiones quas testimonio D. Thomæ dedi, Ioannis Theologi te- stimonio adhibe, & dicit per illud esse intelligere essen- tiam, & non existentiam, vel ipsum loqui in vera senten- tia non distinguente existentiam ab essentia, non verò in illa quam modò supponimus.*

Arguit Hurtadus pro eadem maiori probanda. Si actio aliqua terminatur ad essentiam, & non ad existentiam, quid præstat talis actio: certè nihil aliud, quàm eam producere, & facere existentem. Respondeo ex dictis suprà difficilè assignari quid præstat illa actio, quia difficilè concipitur essentia ab existentia distincta, ex suppositione ta- men factâ, dicendum est actionem terminatam ad existen- tiam præstare illud esse actuale, quod habet essentia di- stinctum ab existentia.

Instat Hurtadus: Essentia per actionem terminatam ad illam est intrinsecè mutata de non ente simpliciter ad ens simpliciter: ergo ipsa præcisè à quouis alio habet in- trinsecam existentiam. Hæc ratio probat, essentiam non distingui ab existentia, & destruit suppositum quæstionis, quapropter ab illa abstinuisse debebat Hurtadus, memor paulò antea dixisse graues suppetere rationes ad hanc quæstionem probandam præter omnium præcipuam, quâ probatur essentiam ab existentia non distingui.

Secundum argumentum ita conficit Hurtadus: Essen- tia materiæ primæ est causa materialis formæ: ergo su- ponitur existens ad formam: ergo non potest existere exi- stentia formæ. Ad hoc argumentum soluendum non re- curro ad mutuam causarum prioritatem; ad quam si con- fugerem, hæc difficultas cum multis aliis esset communis. Aliter respondeo essentiam materiæ supponi ad formam tanquam causam materialem illius, præcindendo in illo priori, in quo supponitur ab existentia, eo modo quo supponeretur ad propriam existentiam, si illam habe- ret distinctam à forma, eademque ratione, quâ supponi- tur materia ad suam præsentiam præcindendo pro illo priori in quo supponitur à præsentia. Materiam posse su- poni ad formam modo dicto rectè intelligitur, si ponatur existere per ipsam formam habentem existentiam se- cum identificatam, quia non debet supponi existens ad illud per quod formaliter existens constituitur. Idem po- test dici, etiam si dicatur formam habere existentiam super- additam, quia existentia formæ suum effectum communi- cat materiæ mediâ formâ, ac proinde per formam, ut exi- stentem constituitur materia existens, & ita non debet supponi existens ad ipsam formam, ut existens, hoc est, ad formam, quæ secum affert existentiam, quâ materia constituitur existens, ex eo præcisè quod formam in se habeat, sicuti dicitur de eadem materia respectu præsentie iuxta opinionem asserentem materiam præsentari per præ- sentiam quantitatis.

Insurgit Hurt. Essentia non potest esse causa existentie, quia esset causa sui ipsius. Itè quia sicut essentia creatur, ut quod, existentia creatur, ut quæ, quia ratio formalis pro- pter quam terminus generatur, vel creatur est illius exi- stentia. Hæc omnia nullâ vim habent ex suppositione iam factâ,

N 3 factâ,

facta, quia si damus essentiam distinguere ab existentia, essentia, quæ sit causa suæ existentia, erit causa alicuius à se distincti. Et non licebit inferre esse causam sui ipsius. Eodem modo negandum est ex creatione essentia inferri creationem existentia, quia potest dari actio creativa terminata ad essentiam, distincta ab actioneeductiva terminata ad existentiam. Loquor ex suppositione iam facta, cuius subiectum implicare cenfeo. Nego similiter existentiam esse totam rationem termini creationis, quia hanc potest terminare essentia ab existentia distincta, quam formaliter ut distinctam ab existentia fatentur multi habere esse actuale, ut videre licet apud Alberinum supra relatum. Alia congerit, seu eadem repetit Hurtadus, videlicet sequi materiam primam produci, & conservari ab agente naturali. Deinde materiam primam fieri per creationem, & ita non posse pendere à forma, insuper materiam primam creari. Ex quibus inferitur illius existentiam non posse dependere à causa materiali. Hæc omnia ex dictis in hypothese facta faciliem solutionem habent. Respondeo iuxta supposita principia existentiam materiam primam produci, & conservari ab agente naturali, & existentiam hanc educi, & essentiam creari, existentiam dependere ab ipsa forma, vel esse ipsam formam, & essentiam tantum dependere à forma à posteriori, quia sine illa existere non potest, & non ab hac determinata, sed ab hac vel illa, quia sicut esse sine hac forma determinata, modo alia habeat, ita potest esse sine hac existentia identificata cum forma, modo alia illi adueniat cum alia forma identificata.

12 Arriaga sect. 5. citata, reiecit aliquibus rationibus ex his, quas adduximus probat materiam primam habere existentiam propriam adhuc ex suppositione, quod distinguitur existentia ab essentia, quia conformius est naturis rerum, ut materia habeat propriam existentiam, quam ut existat formæ existentia: frigit hæc ratio, & negata hac maiori conformitate, gelascit, utraque procedere non valet. Secundo ait ridiculum esse toties materiam mutare existentiam, quoties novas formas acquirit. Respondent aduersarij non esse ridiculum. Tertio, arguit sequi ex opposita sententia materiam primam non produci ab agentibus naturalibus; quam rationem inefficacem esse ipse vidit, tantumque ad hominem contra Thomistas, ex his, quæ ipsi docent eam adducit. Non disputo, an Thomistæ recte respondeant, quid respondendum sit, non semel explicui. Quarto, arguit sequi materiam dependere à priori, à forma, & formam à materia. Iam supra negavi primam partem consequentis, modo respectu illius sequelam nego. Quinto, argumentatur, Materia prima producit suas passiones ad quas debet supponi existens: ergo debet habere existentiam distinctam ab existentia formæ. Multi antecedens negabunt præcipue ex Thomistis dicentes materiam primam non producere suas passiones. In isto tamen: materia prima etiam si non sit principium effectuum passionum, est tamen principium passionum, & causa materialis illarum: ergo debet supponi existens, ut illas recipiat ut principium passionum. Responderet aliquis materiam primam prius natura constitui existentem per existentiam formæ, & posteaquam iam est per formam existens constituta, suas passiones recipere, vel producere. Contrà: materia prima supponitur informata dispositionibus prius naturæ, quam recipiat formam: ergo supponitur existens prius naturæ quam habeat formam. Probo consequentiam: in illo priori in quo supponitur materia prima cum suis dispositionibus, debet supponi existens: sed prius naturæ, quam sit forma supponitur cum suis dispositionibus: ergo prius naturæ quam adueniat forma supponitur existens. Hoc argumentum existimo difficilius esse omnibus adductis, verum tamen non deerunt Thomistis mille latibula, ut illud effugiant: in primis propterea possunt mutua prioritatem causalitatem in diuerso genere: multi enim affirmant dispositiones recipi in toto, & consequenter supponere totum, & materiam informatam substantiali formâ. Secundo respondere possunt in illo priori in quo materia prima supponatur ut causa materialis, vel ut principium effectuum suarum passionum, seu dispositionum totius, non debere supponi existentem formaliter, sed sufficere in alio signo posteriori naturæ habere existentiam in eodem instanti temporis, quia si semel supponatur existentia distincta ab essentia, existentia non est ratio formalis causandi, sed tantum conditio, quam possumus dicere non requiri formaliter ex parte

actus primi, sed tantum ut conditionem comitantem, sicut de approximatione philosophatur Arriaga, qui dicit non se tenere ex parte actus primi in igne ad producendum calorem in ligno, sed tantum concomitantem requiri. Neque dubitabunt Thomistæ id asserere de existentia, qui defendunt causam posse physicè operari in instanti, in quo non existit, dum immediate ante præcesserit. Hæc sunt argumenta, quæ apud auctores inuenio pro hac materia, quæ omnia satis probabiliter in hypothese facta solui poterunt, quapropter semper ego propriam materiam primam existentiam ex identitate inter essentiam, & existentiam propugno. Quid tamen verisimilius esse censeam prædictæ suppositione admissa breuiter dicam.

13 Si supponatur materiam primam propter suam potentialitatem existentiam non habere secum identificatam, & illam emendicare à forma, quæ per se ipsam existit nullo modo superaddito, existentia propria materiam primam distincta à forma tantum propugnari poterit hoc ultimo argumento, impugnando illius solutiones, videlicet, mutua prioritatem causarum adhuc in diuerso genere causæ, quam reiciam lib. 2. Controv. 7. & probando existentiam requisitam in causa ad effectum in aliquo genere causæ producendum requiri ex parte actus primi, quod difficillimè probari potest.

14 Si supponatur omnibus entitatibus existentias superadditas inesse, affinis erit quæstio cum illa, quæ agitur 4. Physicorum, an videlicet omnibus entitatibus distinctis distincta præsentia correspondeat. Non dubito in hac hypothese posse materiam, & formam de potentia Dei absolutam existere per eundem modum existendi essentialiter respicientem utrumque extremum, ita ut deficiente materia, vel forma deficeret totus ille modus, qui etsi communis sit utrique, proprius cuiuslibet dici possit, quia æquè dependeret à materia, & forma & eandem connexionem cum illarum qualibet haberet. Sentio insuper deficientem formam posse materiam nulli formæ vnitam propriam habere modum existendi, sicut in opinione, quæ asserit formam materiam vnitam esse præsentem per præsentiam materiam vel quantitatibus, dicimus formam materiam non vnitam propriam habere præsentiam.

15 Quid contingeret naturaliter, quando materia & forma essent vnite, certè mihi difficile est definire. Probabo loco supra citato singulis entitatibus distinctis, distinctas præsentias respondere. Idem à paritate de præsentis inferri potest. Sed argumentum à paritate parum roboris habet, præcipue cum rationes, quæ præsentias distinctas probant in rebus vnitis, non suadeant immediate distinctas existentias & ita ex disparitate rationis, quæ probat in illa materia, & non in ista, disparitas conclusionis desumi poterit. Affirmo rationes quibus probant Thomistæ materiam primam existentiam propriam non habere, nihil probare, etiam si admittatur inesse rebus omnibus existentiam distinctam à præsentia. Insuper cenfeo hac hypothese datâ non posse efficaciter probari materiam non existere existentia formæ. Quid verò tunc contingeret ex his, quæ modo sunt, difficile conciliandum existimo, nihilque efficaciter probari posse; neque efficaciter conuictum iri existimo. qui assereret prædictæ hypothese non solum materiam primam propriam existentiam habituram, sed etiam formas materiales existere per existentiam materiam & carere propria existentia dum sunt vnite materiam, quam haberet si de potentia Dei absoluta existerent separatæ à subiecto sicut de præsentis in eisdem formis multi philosophantur.

16 Obiiciens D. Thomam 1. parte, q. 7. art. 2. ad primum, ubi hæc habet: *Materia prima non existit in rerum natura per se ipsam cum non sit ens actus, sed potentia tantum, unde magis est aliquod concretum quam creatum.* Et quæst. 4. de potentia: *Quidquid in rerum natura inuenitur, actus existit, quod quidem non habet materia, nisi per formam, quæ est actus eius, unde non habet sine forma in rerum natura inueniri.* Responder Rub. supra num. 22. in materia reperiri duplicem existentiam; quamdam incompletam, indifferenter, ut per aliam similiter incompletam determinetur ad hanc vel illam speciem existentia completæ componendam; aliam iam determinatam, quam materia componit, & est propria totius. Primam habet materia per suam entitatem, de qua non loquitur D. Thomas, sed de existentia completa, & determinata, quæ materiam conuenit ratione formæ. Alter testimonium desumptum ex q. 4. de

de potentia, explicari potest in hunc sensum: *Quidquid est in rerum natura actu existit*, in hac vniuersali comprehendit Angelicus Doctor existentiam materie, quam supra in illa vniuersali comprehenderat, non esse in rerum natura, nisi in ordine ad formam, seu vt forma actuaretur in ordine ad compositum, quibus verbis significat ordinem, quem habet materia ad formam tanquam ad aliquid, ad quod ordinatur, non tanquam ad constitutum suae existentiae. Quod probat verbis immediatè subiectis: *Vnde non habet in rerum natura inueniri sine forma*, quasi diceret, quia materia ordinatur ad formam, vt cum illa totum componat, numquam est in rerum natura nisi vnita formae. Prioris testimonij verba facilius explicantur, cum enim dicit Doctor Angelicus materiam non esse ens actu, sed potentia, non loquitur de actu potentiae logicae, seu obiectivae, cuius potentia est actus existentiae, sed de actu potentiae passivae, seu informabilis, quam rationem actus non habet potentia, quia nullum actum informantem, neque in subiecto receptum includit secundum suam entitatem.

17 Obiicies secundò: Ex duobus entibus actu existentibus non potest tertium ens per se resultare. Respondeo ex duobus entibus actu existentibus completis non posse fieri vnum tertium ens per se, bene tamen ex duobus incòpletis.

18 Obiicies tertio: Materia prima nullam habet operationem, ergo neque existentiam. Probant consequentiam, ex eo quod existere sit propter operari. Si aliquid probaret argumentum non solum conuinceret materiam primam non habere existentiam propriam, sed neque alienam, quia non minus debet esse propter aliquid existere per existentiam alienam, quam per propriam: ergo si ex eo quod materia prima nullam habeat operationem, non habet propter quod existat existentia propria, neque habebit propter quod existat existentia aliena. Missum facio antecedens, & nego consequentiam. Ad confirmationem dico, esse principij actiui esse propter operari, esse autem passiuum, propter pati, & materiam primam esse principium passionum propter quas, & propter totum componendum non esset illius existentia otiosa in rerum natura, etiam si non esset principium operationis.

19 Obiicies quintò: Existentia formae se communicat immediatè materiae: ergo constituit materiam existentem: ergo materia non indiget alià existentia. Retorqueo, argumento in alia materia: spiritualitas animae rationalis indistincta ab ipsa anima se communicat immediatè materiae, cui immediatè vnitur: ergo illa constituit spiritualem. Secundò materialitas formae ligni identificata cum ipsa immediatè se communicat materiae: ergo materiam constituit materiale: ergo non indiget materialitate secum identificata: ergo materia non est materialis per se ipsam. Respondeo effectum formalem existendi non posse conuenire rei per aliquid superadditum, quia existentia debet identificari cum re existenti, vt probabo in Metaphysic. Vnde etiam si materia vnatur formae existenti, non potest per illam existens constitui, quia per aliquid superadditum nihil potest habere aliquid secum identificatum. Procedere posset obiectio, facta hypothese existentiae realis distinctae ab essentia, quae facta: Respondeo existentiam superadditam formae non communicari materiae immediatè tanquam modum illius, sed tantum medià formam, & tanquam modum formae, & rem respectu materiae, sine qua subsistere valet, qui communicandi modus sufficiens non est, vt materia constituatur existens per existentiam formae, quia existentia superaddita tantum constituit existens subiectum, quod immediatè afficit tanquam modus illius. Sicuti praesentia tantum constituit praesens subiectum, cui immediatè, & per se tanquam modus illius immediatè est affixa.

20 Ex his explicatu facile est illud axioma quo vulgò dicitur, materiam esse puram potentiam, & nihil actus includere. Quod doctè explicat Suarez supra n. 8. Actus dicitur dupliciter: vnus respectu potentiae physicae, sic actio dicitur actus principij actiui, quod physice ad illam supponitur; passio, principij passiuum, quod physice praesupponitur ad passionem tanquam verum, & physicum principium illius. Vnio physica dicitur actus virtutis terminatiuae vnionis, quae est realis & physica praerequisita ad vnionem, & in actu secundo constituitur formaliter vnionem per vnionem. Alius actus dicitur respectu potentiae, quam logicam, metaphysicam, & obiectiuam vocamus, quae non est vera potentia, quae ad actum supponatur, neque sit illius prin-

cipium actiuum, passiuum, aut terminatiuum, sed mera non repugnantia, quam habet omne id, quod existere potest, & ex existentia Logice inferitur, arguimus enim sententia existit: ergo potest existere; quae potentia non est in ordine ad aliud, sed in ordine ad eandem entitatem, illiusque existentiam, non distinctam ab essentia. Hae potentia Logica dicitur, quia ex illa Logice, & illatiue inferitur actus, non physice: Obiectiua dicitur, quia est obiectum principij effectiui potens ab illo produci ex defectu cuius obiectivae potentiae chimera non potest produci à Deo: vocatur Metaphysica, quia si aliquo modo praescindenda est ab obiecto, debet esse metaphysice eo modo quo praescinduntur gradus identificati realiter non physice.

Materia prima dici nequit pura potentia respectu potentiae logicae, quia iam habet actum huius potentiae, videlicet existentiam propriam, vt probatum est. Dici debet pura potentia passiva, quia est primum subiectum, & primum, quod potest pati, & prima causa naturalis, quae nullam aliam supponit, neque in se formaliter passionem aliquam identificatam includit. Dicenda est similiter propter eandem rationem pura potentia terminatiua vnionis per modum subiecti informationis, quia est primum subiectum potens informari, nullum aliud supponens, quod ipsa informat, vel possit informare, & nullam virtutem informatiuam respiciens cuius ipsa sit actus; neque informationem aliquam intrinsecè identificatam habens. Pura actiua potentia dici non poterit, etiam si actiue quantitatatem, & alias passiones producat, quia ita est illarum principium actiuum, vt in eodem genere principium aliud supponat, & aliam actiuam potentiam, cuius ipsa sit effectus, & actus.

PUNCTUM VI.

An materia possit esse supernaturaliter sine forma.

1 R Edeo ad luctam cum Thomistis mihi iam facilem, qui propriam materiae existentiam recenti praelio propugnauit. Defendunt materiam primam non posse de potentia Dei absoluta esse sine forma, horum longam seriem inuenies apud Conimbr. & Rub. postea citandos. Potissimum illorum fundamentum est materiam non posse existere sine existentia, ac proinde neque sine forma per cuius existentiam ipsa existit. Tueor oppositam sententiam cum P. Suarez disput. 15. Metaphysic. sect. 9. n. 3. Conimbr. lib. 1. Physic. cap. 9. q. 6. art. 3. Rub. tit. 2. de materia quest. 5. Hurt. disp. 5. sect. 9. Arriag. disp. 2. sect. 6. & aliis quamplurimis ex antiquis quos referunt Suarez, Conimb. & Rub.

2 Ratio sententiae, quam defendendam proposui, desumenda est ex natura materiae primae, quae est entitas creata, in nullo modo dependens ab existentia formae dependentia à priori, quae dependet effectus à causa, quod sic probò. Materia non dependet à forma in genere causae efficientis, quia materia producitur per creationem, & nullum agens naturale principium esse potest effectus creati: non dependet in genere causae materialis, neque formalis, quia materia cum sit primum subiectum, nullam formam intrinsecè includens, neque materiam habet, neque formam: ergo non potest dependere à forma, tanquam à parte intrinsecè componente eo modo, quo totum dependet à suis partibus, neque materia potest dependere à forma tanquam à subiecto educationis, quia creatur, & ex nullo educitur, est enim vt dictum est primum subiectum: restat dependentia in genere causae finalis, quae non importat existentiam causae, ac proinde etiam si admittamus materiam respicere formam tanquam finem, non ideo inferitur, existere non posse formam non existentem, saepe enim non existente fine, existunt illa, quae in finem ordinantur. Rursus nequit excogitari alia dependentia, neque connexio aliqua inter materiam, & formam cum aliquo fundamento probabili, propter quam materia, diuinà intercedente potentia, existere non possit sine forma: gratis ergo negabitur, id posse contingere de potentia Dei absoluta: ergo denegandum non est. Firmius eandem conclusionem probabo Puncto seq. vbi probabo materiae primae adhuc naturaliter non repugnare existere sine forma.

3 Ne nouam ineam luctam, quin nouam aliquam victoriam ex aduersariis reportandam tentem, affirmo fore vt materialprima posset de potentia Dei absoluta existere sine

forma, etiam si de facto modo existeret per existentiam formae. Rationem insinuai sapè, præcipue Puncto præcedenti. Materia prima si existeret per existentiam formae, existeret per existentiam superadditam, & successe per diuersas existentias, quas secum afferunt formae diuersae: ergo deficientibus omnibus formis, & deficientibus formarum existentis, posset Deus materiam aliquam tribuere existentiam distinctam ab illis, quas formae secum afferunt materiam, per quam posset existeret deficientibus existentis, quas illi posset formae vnitate tribuere. Confirmo eandem doctrinam. Tenet communis sententia omnia accidentia materialia esse praesentia, per praesentiam quantitatis, & nihilominus adhuc in hac sententia dicimus accidentia posse separari à quantitate, & esse praesentia per modum alium, quem Deus illis distribueret distinctum à praesentia, quam haberent à quantitate, & de facto multi censent ita contingere in accidentibus Eucharisticis, existimantes esse in spatio per praesentiam materiam primam, quia ab hac quantitatem non distinguunt, vel quia illi specialiter, & non quantitati praesentiam circumscriptam tribuunt pro omnibus entitatibus, quae sunt in composito, dum illi sunt vnitate, & noui praesentia modum recipere illarum proprium, cum absque subiecto constituantur in Eucharistia: ergo eodem modo poterit contingere in existentia materiae, si semel admittatur ab ipsa distingui, etiam dicamus de facto existeret per existentiam formae. Ex his infraclum manet primum telum, quod in nos iaciunt Thomistae, videamus an alia robustiora habeant.

4 Obiicit D. Thomas: Omne esse accidentale includit formam accidentalem: ergo omne esse substantiale includit formam substantialem: ergo implicat esse aliquod substantiale sine forma substantiali. Retorqueo argumentum in Thomistis: omnis essentia accidentalis dicit formam accidentalem: ergo omnis essentia substantialis includit formam substantialem, sed essentia materiae primae, essentia Angelus, & essentia Dei sunt essentiae substantiarum: ergo sunt essentiae formarum substantiarum: ergo materia prima, Angelus, & Deus sunt verae formae. Videant quid respondeat Thomistae, si tenendus est arguendi modus, quo nos impetunt. Ego illum non admitto, & facile respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Cerne disparitatem: omne accidens essentialiter ordinatur ad subiectum respectu cuius est forma, & ita haec est legitima consequentia: est accidens; ergo est forma. Substantia verò non essentialiter ordinatur ad subiectum cuius necessario sit forma, & haec est inepta consequentia: est substantia; ergo est forma substantialis, quia inter substantias sunt aliquae, quae ordinantur ad subiectum, cuius sunt formae, & aliae plurimae, quae nullum subiectum respiciunt, neque rationem habent formae, sicuti Deus, Angelus, corpus simplex si datur & materia prima.

5 Obiicies secundò: Implicat aliquid esse in rerum natura, quin sit sub determinata specie: sed si materia existeret sine forma, non existeret sub determinata specie: ergo implicat ita existeret. Minorem probat. Materia constituitur sub hac determinata specie per formam, & ex se est indifferens, ut contrahatur ad hanc vel illam speciem: ergo si esset sine forma, esset cum hac indifferencia, & non constituta sub determinata specie. Concedo maiorem, nego minorem, & distinguo illius confirmationem. Materia est indifferens ex se ut constituitur sub hac, vel illa specie materiae, & partis materialis, & determinatur per formam, ad determinatam speciem materiae, nego: est indifferens ad componendum hoc vel illud totum, & per formam determinatur, ut componat hoc totum, potius quam illud, ut constituat hanc speciem adaequatam totius, concedo. Deinde nego consequentiam, quia non repugnat esse in rerum natura entitatem aliquam sub determinata specie entis incompleti, & indifferenter ad componendum hoc, vel illud totum, quod cum alia comparte valet componere.

6 Obiicies tertio: Non potest esse natura hominis non contracta ad aliquod indiuiduum: ergo neque materia prima non contracta ad aliquam formam. Probatur antecedens: difficilius est existeret puram potentiam sine actu, quam vnum actum sine alio; ergo difficilius est existeret materiam primam, quae est pura potentia sine actu, quam ratio hominis, quae est actu sine differencia indiuiduali, quae est alius actus. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Ad confirmationem dico nihil posse esse difficilius, quam existeret vnum actum sine alio secum

identificato, idem enim esse sine ipso est implicatio, quae nulla maior. Itaque nego antecedens, & distinguo illud, quod subsumitur in consequenti; videlicet, materiam primam esse puram potentiam logicam, & obiectiuam, nego; passiuam concedo, & nego consequentiam.

Inquires an casu, quo materia prima conseruaretur sine forma, conseruanda esset eodem influxu, quo nunc conseruatur, vel alio, quo suppleretur defectus formae. Influxum futurum esse diuersum tenere videntur Conimbr. art. 3. citato, eundem permanens defendit Suarez supra num. 7. In hac sententia feror, quae iuxta dicenda Puncto sequenti, ubi probabo materiam primam ex se naturaliter posse existeret sine forma, necessario tenenda est. Do tamen materiam non posse naturaliter existeret sine forma, neque separatam à forma suam exigere conseruationem, & suarum sequor. Ratio conclusionis haec est: Actio creaturae terminata ad materiam, idem principium habet, idem subiectum (si actio creaturae subiectum habet) & nullam aliam circumstantiam per se distinctam respicit, quando materia habet formam, & quando illa caret: ergo nullum est caput, ex quo assignetur distinctio inter actionem terminatam ad materiam carentem forma, vel illam habentem: respicere in utroque casu eadem circumstantias à quibus per se dependet, probatur, quia actio creaturae materiae per se non dependet à materia, neque à negatione materiae, à quibus ex vi actionis independens constituitur: ergo nihil est speciale in vno casu, quod non sit in alio, à quo actio creaturae per se physice dependeat.

Dices, creationem esse debitam, quando terminatur ad materiam informatam, & indebitam quando respicit materiam existentem sine forma. Contra: esse debitam aliquam entitatem cum his circumstantiis & indebitam sine illis, non dicit diuersitatem entitatis, quae debita, vel indebita dicitur, vel circumstantiarum, ex quibus resultat, vel non resultat debitum, eundem enim influxum, quem Deus modo exhibet ad exigentiam causae naturalis, & debitus dicitur, potest praestare nullam causam exigentem talem influxum, & indebitus dicitur, sicuti eandem pecuniarum externam largitionem, quam modò exhibeo ex iustitia, possem ex liberalitate exhibere, si mihi nulla esset iustitiae obligatio. Doctores nonnulli, qui asserunt actiones externas specificationem diuersam desumere ex diuersis motibus actuum, à quibus imperantur, consequenter dicere possunt per diuersam actionem conseruari materiam primam cum forma, & sine illa, iuxta communem sententiam asserentem materiam primam existentem sine forma non exigere propriam conseruationem, quam exigit quando est cum forma, quia quando Deus materiam conseruat sine forma caret motiuo, quod habebat ad illam conseruandam cum forma, quod erat exigentia, quam propriae conseruationis habebat materia.

PUNCTUM VII.

An materia dependeat à posteriori, à forma? an possit naturaliter existeret sine illa.

1 QVae sub praefixo titulo continentur productionem charitam exposcunt, quam apud auctores communiter fortiuntur, ideo longius alius rem tractabo.

§. I.

Scopus difficultatis praefigiatur.

2 Materiam primam non posse naturaliter existeret sine forma supponunt, & non disputant, plerique Doctores ita sentiunt præter alios plurimos Suarez, Conimbr. Rub. & Hurtadus, qui perspicuum esse affirmant, omnes locis citatis, Puncto præcedenti. Qui hanc sectantur sententiam dependentiam quandam à forma materiae tribuunt, ratione cuius naturaliter esse non possit sine forma. Doctissimis recentioribus haec dependentia à posteriori difficilis visa est, existimant enim terminis ipsis *dependentiae*, & à posteriori, quod sonat ab effectu, implicationem inuolui, quia nihil à suo effectu dependere potest. Arriaga supra asserit se fundamentum talis dependentiae non inuenire, nihilominus illam defendit, asseritque nos posse probabiliter eam tueri fretos communis auctoritate.

Dependen

2 Dependētia à priori omnibus est satis nota, quæ est ab aliquo se tenente ex parte causæ, & actus primi ad effectum. Dependētia à posteriori appellant communiter Doctores connexionem, quam habet causa cum effectu, vel quævis entitas cum illa, quam non supponit ex parte actus primi, & sine qua esse non potest. Ita Suarez disp. 15. Metaph. sect. 8. n. 16. & tom. 1. in 3. partem disp. 8. sect. 1. Fonseca, Metaphysic. 2. q. 3. sect. 1. Dependētia hanc non à causa acuti recentiores partiuntur, in dependētia à posteriori, & in dependētia ab aliquo comitante. Dependētia à posteriori est connexio, quam habet causa cum effectu, sine quo subsistere nequit. Dependētia à comitante est, quam habet entitas cum alia, quæ rationem non habet causæ, neque effectus respectu illius, & sine qua subsistere non potest, talis est dependētia vnionis ab extremis, quæ annexit, quæ omnium strictissima est. Dari dependētia non à priori, hoc est non à causa, siue illa à comitante, siue à posteriori appellanda sit, nulli dubium esse potest, vnio enim dependet ab extremis, quæ illius non sunt causæ, & quilibet modus per creationem productus, v.g. præsentia, quam dicam posse creari essentialiter connectitur cum subiecto, quod præsens constituit, sine quo naturaliter esse non potest. De dependētia causæ ab effectu, quam recentiores prædicti etiam communi sententiâ dependētia à posteriori vocant non leuē mihi rationem indidit dubitandi doctissimus Magister, quam postea aperiam.

3 Præmoneo non omnem causam habere connexionem necessariam cum omni effectu, quem naturaliter producit, ita vt si effectus impediatur naturaliter illa subsistere non possit. Patet in igne producente necessariò calorem, in materia applicata, qua productione impedita naturaliter subsistit, nullus enim dixit ignem non comburentem Babylonicos pueros supernaturaliter fuisse conseruatum ex defectu productionis, quam intendebat. Secundò agens naturale, cuius actio ab alio naturali agente impeditur, naturaliter conseruatur, vt patet in agente frigido, quod propter resistentiam contrarij non agit in passum: ergo etiam illius concursus supernaturaliter à Deo impeditur, eodem modo exigeret sui conseruationem, quia in vtroque casu idem illi impeditur influxus, & cum maiori violentia quando impeditur ab agenti naturali, vt probabo 2. Physic. Controuers. 6. Neque hæc connexio datur necessariò in causis respectu simplicium emanationum, quia aqua per simplicem emanationem frigiditatem vt obo producit, sine qua absque miraculo frequenter conseruatur.

4 In materia de qua pocedit nostra disputatio potest hæc dependētia à posteriori esse immediatè ab ipsa forma, vel tantum à dispositionibus immediatè, & mediatè à forma. Quomodocumque illa sit eandem difficultatem habet, quia vtraque est ab aliquo posteriori naturâ, cum quo dependētia annexere haud facile est. Illico expendam, quod contra hanc dependētia acutè excogitantur recentiores.

5 Adhuc reiectâ dependētia à posteriori materiæ à forma sentiunt multi, suppositâ iam materiâ productâ in primo instanti suæ creationis cum forma, non posse sine illa naturaliter existere, quia non potest expelli forma, quam semel acquisiuit materia, aliâ formâ non introductâ, neque illius dispositiones ad aliam formam, quæ illam secum necessariò trahunt postquam de dependētia dixerim, discutiam.

§. II.

Dependētia à posteriori causæ ab effectu discutitur.

6 Omnis causa est prior naturâ effectu: ergo antequam sit effectus supponitur entitas causæ: ergo supponitur quidquid necessarium est, vt existat: ergo quocumque alio existente, vel non existente erit causa: ergo causa non dependere potest ab existentia effectus, ergo deficiente effectu subsistit causa. Dices supponi quidquid necessarium est ex parte actus primi ad effectum, non verò quidquid est necessarium illo posteriori, & ita non quocumque alio deficiente erit causa, requiruntur non solum illa, quæ causam antecedunt, sed quæ sunt illa posteriora, à quibus etsi non à priori, à posteriori dependet. Contrâ: implicat id, quod est posterius aliquo requiri ad illud quod ipsum præcedit, quod sic probò: illud, quod est posterius nullum

influxum physicum, neque moralem potest præstare in illud quod est prius, quia illud supponit iam existens cum omni dependētia physica à suis causis & causis determinatas in actu secundo ad productionem: ergo neque potest physicè influere, neque moraliter determinando causas, vt influant, ergo nullo modo: ergo causa non indiget effectu, vt existat, etiam si necessariò sit cum illo connexa, quia ab ipso necessariò dimanat, quod non est ab illo dependētia habere, sed effectum necessariò dependere à causa, à qua necessariò dimanat. Ob quod entitas causæ ex vi suæ productionis poterit absque effectu consistere, si Deus illum impediatur, ubi negatio effectus miraculosa erit, & non causæ conseruatio, sicuti in igne Babylonico contigit. Ad rem multum pulchra verba, quæ ex D. Th. in 4. distinct. 44. q. 1. art. 1. satis opportunè referuntur. *Illud, quod intelligitur in materia ante formam, remanet in materia post corruptionem, quia remoto posteriori remanet adhuc prius.* Quibus verbis docet Angelicus Doctor corrupta forma, seu destructo composito remanere illud, quod erat ante formam & compositum, scilicet materiam, rationem, quam supra expendebam, reddit Angelicus Doctor, *quia remoto posteriori, hoc est effectu, remanet adhuc prius*, hoc est causa, quæ antequam effectus esset, existens supponebatur, & supponebatur illius principium determinatum ad illius productionem, vel conseruationem, namquam enim ex præuisione effectus potest Deus, aut alius principium determinari ad producendam causam, quia antequam videatur effectus, causam præuideri productam necesse est.

7 Nullus qui ingenuè rationem hanc meditetur, non illam magni momenti ad hanc dependētia à posteriori expugnandam asse agnoscat. Nihilominus in gratiam communis sententiæ explicabo quomodo hæc dependētia à posteriori defendi possit, ita vt hæc illatio à posteriori vim habeat: non existit effectus: ergo causa non naturaliter conseruatur, vel producit in illo instanti temporis, in quo est effectus negatio. Posset quis excogitare entitatem aliquam, quæ postquam sit producta non petat conseruari nisi casu, quo Deus sit determinatus priusquam illam conseruet ad concurrendum cum illa ad effectum producendum, & similiter si naturaliter producenda sit, exigat vt antequam Deus illam producat, supponatur determinatus ad concurrendum cum illa ad effectum, qui necessariò oritur ex illa causa producendum, in quo casu productio & conseruatio causæ supponit determinationem Dei ad concurrendum cum illa, non absolutam, quia antequam Deus determinatus sit ad producendam causam, non potest esse determinatus ad concurrendum cum illa, quia concursus cum aliqua causa supponit existentiam causæ, sed conditionatam, si produxero, vel conseruauero concurrere cum illa, quo decreto præmissum non potest causa adhuc de potentia Dei absoluta, non connecti cum effectu, à quo si dependeat absoluta productio causæ, dependebit ab aliquo, quod simul cum existentia causæ, necessariò connexum est cum effectu, & consequenter dependebit mediatè ab effectu, non à priori, sed tanquam ab aliquo ita connexo consequenter; & tanquam cum effectu, cum illo, quod productio causæ supponit tanquam quid antecedens, ita vt de potentia Dei absoluta illo posito, non possit non esse, & ita erit legitima consequentia: non est effectus: ergo causa non fuit producta, præsupposito decreto conditionato concurrendi cum illa, casu, quo Deus illam produceret, ergo non fuit producta naturaliter, quia entitas huius causæ exigit produci hoc decreto præmissum, ita vt si aliter producat, illius productio sit contra, vel præter id, quod exigit entitas ex sua natura.

8 Alio modo posset dici dari causam non naturâ suâ exigentem hoc decretum tanquam quid præmissum ad sui productionem vel conseruationem, sed scientiam conditionatam, quæ Deus agnoscat, hanc causam habituram effectum, si Deus illam producat, ita vt voluntatis actus, quo Deus causam producit iuxta id, quod ex natura sua exigit necessariò supponat talem scientiam, quæ deficiente subsistere non posset, sed si Deus causam produceret independentè à præuisione effectus futuri sub conditione, vel quam vidit talem effectum non habituram, si Deus causam producat, talis productio non esset naturalis, neque conformis exigentiæ effectus producti, cuius absoluta existentia supponit effectum sub conditione futurum, tanquam obiectum scientiæ requisitè ad actum voluntatis, ex vi cuius Deus iuxta ipsius naturam causam est producturus.

Actus. in quo casu hæc est legitima consequentia, non est effectus, ergo causa non fuit producta præiusto effectu futuro sub conditione existentie ipsius causæ: ergo non fuit producta iuxta suam exigentiam, quia ipsa exigebat produci, præiusto effectu sub conditione suæ existentie. Similiter erit recta illatio: causa fuit producta naturaliter: ergo fuit producta præiusto effectu futuro sub conditione existentie causæ: ergo implicat existere causam sine effectu, quia purificata conditione implicat non absolute existere effectum, quem Deus præiuderat sub illa conditione futurum. Quo casu productio absoluta causæ dependebat à scientia terminata ad effectum futurum sub conditione suæ existentie & ab ipso effectu sub illa conditione tanquam ab obiecto talis scientie, in qua dependentia nulla est implicatio, quia recte potest effectus conditionatus supponi non physicè, sed obiectivè tantum ad ipsum sub conditione futurum, quod contingit in prudenti cordati hominis determinatione, in qua ex eo quod præiudit effectum futurum esse, si talem causam applicaret, causam applicat, ex qua dependet absoluta futuritio effectus, quæ sub conditione præcessit præiustam applicationem causæ à qua dependet.

9 Rursus alio modo poterit esse causa, quæ petat produci per actum, quo Deus decernat illius existentiam, & simul per eundem actum existentiam omnium, quæ requiruntur ad effectum, ita ut per eundem actum dicat Deus: volo producere causam, & volo illi præstare omnia, quæ requiruntur, tum ex parte mei, tum ex parte cuiuscunque principij, seu circumstantiæ ad effectum producendum. Non repugnare aliquam virtutem exigere produci ex vi actus prædicti probo: Potest Deus per eundem actum decernere obiecta inter se diversa, etiam si vnum supponatur ad aliud: ergo potest per eundem actum voluntatis ferri in productionem causæ, & in existentiam omnium, quæ simul cum illa prærequiruntur ad effectum, quorum aliqua, etsi posteriora sint ipsa causâ, quia possunt esse illius passionibus, & saltem decretum Dei concurrendi cum illa, quod prærequiritur ad effectum, supponit existentiam causæ, & est posterius illâ, quod reflexè respiceret actus, quo Deus decerneret causam & omnia, quibus ipsa indigebat ad producendum effectum: possunt tamen decerni à Deo cum ordine prioris & posterioris tenente se ex parte obiecti, licet ex parte actus, simul, hoc est, per eundem actum producantur; non enim repugnat per eundem actum decerni hoc, ut prius, & illud, ut posterius, ita ut obiecta inter se habeant ordinem prioris, & posterioris, & non actus. Sicuti contingit in electione identificata cum intentione: ergo potest dari causa quæ exigat produci ex vi talis actus, in quo nulla erit repugnantia; tunc fiet causa ista si naturaliter erat producenda, & iuxta suam exigentiam esset producenda per actum, ex vi cuius existerent omnia requisita ex parte causæ secundæ, & causæ primæ ad effectum producendum: ergo haberet connexionem cum reliquis prærequisitis ad suam operationem tanquam cum his, quæ necessariò existebant, ex vi eiusdem actus, quo ipsa naturaliter producebatur, quæ connectio esset cum extremis comitantibus, non antecedentibus, quia non essent prius causâ, sed simul ex vi eiusdem actus: ergo haberet connexionem mediatam cum ipso effectu; quidquid enim est connexum cum aliquo, ex quo necessariò oritur effectus, necessariò cum ipso effectu connexionem habet. In hoc casu esset legitima illatio: non est effectus, ergo causa non fuit decreta cum omnibus prærequisitis ex parte actus primi adæquati ad operandum: ergo non fuit producta iuxta illius exigentiam, ex vi cuius debebat decerni simul cum omnibus prærequisitis ex parte actus primi adæquati ad operandum: ergo non fuit producta naturaliter. Similiter rectè fieret argumentatio: causa fuit decreta naturaliter, & iuxta suam exigentiam: ergo cum omnibus prærequisitis ex parte actus primi adæquati ad effectum: ergo ita necessariò est effectus, ut hac productione supposita ex vi huius decreti illum non possit impedire Deus, quia postquam Deus causam primam constituit in actu primo adæquato, & suam omnipotentiam applicavit ad concurrendum cum causâ ad effectum, implicat non velle cum illa concurrere, quia implicat non existere decretum concurrendi ex suppositione, quod iam existit, vel ex suppositione, quod existat aliud reflexum, quo Deus tale decretum habere decernat. In hoc casu causa ut naturaliter producta necessariam connexionem habe-

ret tanquam cum aliquo comitante cum illa, ex quo effectus oriretur tanquam ex causâ, & ita connectio respectu extremi immediati esset connectio cum aliquo comitante, & respectu extremi mediati cum aliquo posteriori, quod adhuc de potentia Dei absoluta, ex vi illius prioris non posset non esse.

Alia posset excogitari causa, quæ peteret produci si naturaliter esset producenda ex vi actus, qui indivisibiliter respiceret existentiam causæ, & effectus dependentis ab illa, ita ut ex parte actus non prius Deus decerneret causam, quam effectum, etiam si decerneret causam priorem, & effectum posteriorem, quia ut supra dicebam, potest Deus per eundem indivisibilem actum sine ordine prioris, & posterioris ex parte decreti decernere obiecta, quorum vnum sit prius, & aliud posterius, & decernere prioritatem ipsorum, & dependentiam vnius ab alio: ergo potest esse causa, quæ ita petat produci: ergo potest dari causa, quæ non possit existere sine effectu adhuc de potentia Dei absoluta, si semel supponatur producta iuxta illius exigentiam, ergo dependebat à posteriori ab effectu, & hæc erit legitima illatio, non est effectus: ergo causa non est naturaliter producta, & similiter ista, causa est naturaliter producta: ergo adhuc diuina intercedente potentia, supposita illius naturali productione, non potest non esse effectus: Vtramque illationem à priori; & à posteriori expendo. Non est effectus existente causâ: ergo causa non fuit decreta per actum, quo simul ex parte actus decerneretur effectus: ergo non fuit producta iuxta illius exigentiam, ex vi cuius simul cum effectu decernenda erat: ergo non fuit producta naturaliter. Hæc illatio est legitima à posteriori supposita existentia causæ illam à priori conficio, idemque eunco: causa fuit decreta naturaliter: ergo iuxta existentiam suæ naturæ: ergo simul cum effectu simulante se tenente ex parte decreti, ergo implicat non esse effectum, cuius existentia simul cum existentia decreta fuit.

Ex hoc inferes hanc non esse rectam illationem, causa est prior effectu: ergo est prius decretum, quo decernitur causa, decreto, quo decernitur effectus, quia possunt decerni ex vi eiusdem decreti. Ex hoc principio rectè infringitur hæc illatio, quam contra dependentiam à posteriori recentiores expendebant, effectus est posterior causa: ergo illo deficiente causa subsistit, quia etiam si effectus sit posterior causâ, actus tamen per quem decernitur effectus, & actus per quem decernitur causa, est idem, & ita deficiente decreto effectus, deficit actus voluntatis Dei ex vi cuius existit causa. Hæc connectio inter effectum, & causam est in decreto, à quo effectus & causa dependent à priori, & ita connectio causæ immediatè est cum decreto quod supponit tanquam principium illius, & mediatè cum effectu, qui oritur simul cum illa ab eodem decreto, tanquam à principio communi effectus, & causæ, & ita connectio ista inter effectum, & causam poterit dici connectio extremorum, quæ comitanter procedunt respectu decreti Dei, etiam si inter se, se habeant ut prius, & posterius.

Hæc meditatus sum ut aliquo modo subsistere posset hæc dependentia à posteriori, quæ sine examine plus æquo apud Doctores inualuit.

§. III.

Totius difficultatis resolutio.

13 SEntio materiam primam nullam habere ex natura sua connexionem à posteriori cum forma, neque dispositionibus, sed naturaliter conferendam esse, & iuxta ipsius exigentiam, etiam si careret omni forma substantiali, & dispositionibus requisitis ad omnem formam, hoc est, ad acquitendam hanc vel illam ex omnibus possibilibus. Ita Gabriel, & Mars. apud Soar. disp. 15. Metaphys. sect. 8. n. 6. ubi illam tueri affirmat, Patres, qui censent in prima mundi conditione materiam sine forma fuisse creatam, quos adduxi Puncto precedenti, illamque tuerentur plures acuti recentiores. Probo: In primis, quia nullum est fundamentum, quod suadeat aliquam ex causis, quæ existit modo, habere aliquam exigentiam, ex his, quarum possibilitatem explicui à n. 7. ratione cuius existere non possit naturaliter non existente effectu, imò contra illam non habere virtutes activas: ergo non ponenda est talis exigentia

exigentia in materia prima, cum nulla sit specialis ratio ad illam constituendam in materia respectu forme, potius quam in aliis causis respectu suorum effectuum. Constat autem aliqua causa à posteriori dependet ab aliquo effectu, illum potest per simplicem emanationem producere, sic vulgo dici solet, essentiam dependere à posteriori à suis passionibus: sed materia prima non potest producere formam substantialem neque dispositiones per simplicem emanationem: ergo non dependet à posteriori à forma, neque à dispositionibus. Maiorem probo inductione reliquarum causarum; anima etiam à posteriori dependet à productione suorum passionum, non dependet à productione suorum actuum: ignis si à posteriori dependet à productione caloris, quem in se producit, non dependet à productione caloris exercenda in subiecto extraneo, non alia ratione nisi quia anima producit suas passiones per simplicem emanationem, actus vero non ita, & ignis producit similiter in se ipso per simplicem emanationem calorem, in subiecto extraneo non per simplicem emanationem, sed dependenter à subiecto extraneo, & ab applicatione ad illud, quæ valde contingenter subiecto accidit. Ratio à priori hæc est: omne ens virtutem habet ad producendum independentem ab alio comprincipio creato id, à quo dependet à posteriori, & illud sine quo naturaliter conservari nequit: ergo omne ens potest per simplicem emanationem producere id, quo indiget à posteriori ad sui conservationem, si re vera aliquo indiget. Antecedens probo. Si aliquod ens à posteriori exigeret tanquam sui effectum, illud, cuius non est principium adæquatum, exigeret aliud comprincipium ad talem effectum producendum: sed non potest tale comprincipium exigere, nihil enim exigit ad sui conservationem id, quod non est illius causa neque effectus, neque terminus aut subiectum, cuius sit modus, relatio, aut actus: ergo non potest exigere effectum, quem non potest independentem à quocumque alio producere. Maior est certa, quidquid enim connexum est cum aliquo, medio illo, connexionem habet cum eo, quod requiritur ad illius existentiam: minor ex ipsis terminis apparet, quorum enim dicitur materiam primam exigere causas productivas primarum qualitatum à quibus in conservari dependeat, ex eo quod dependeat à primis qualitibus, quæ existere non possunt absque aliqua causa, à qua producantur? Ex quo fundamento dici poterit, materiam primam exigere virtutem productivam formarum substantiarum, à qua in conservari à posteriori dependeat, quia dependet in conservari ab ipsis formis.

14 Confirmo eandem conclusionem à paritate animæ rationalis: rationalis anima essentialiter est forma, & ex natura sua ordinatur ad componendum compositum, ut definitum est, & ostendam Controuers. de anima Punct. 3. & nihilominus naturaliter conservatur sine materia: ergo si materia prima semel sine forma produceretur, aut priuaretur formam, quam habet, etiam si talis priuatio, quoad modum esset supernaturalis, conservatio materiæ esset naturalis, & iuxta exigentiam materiæ. Confirmatur: non minus ordinatur forma ad componendum totum cum materia, quam materia ad componendum totum cum forma: ergo non minus ordinatur forma ad materiam, quam materia ad formam, cum utraque ordinetur ad alteram ratione compositi, ad quod primario, & per se ordinantur: ergo sicut forma absque materia naturaliter durat, ita materia sine forma. Utraque enim est mutuo relata, utraque incompleta, utraque creata. Respondent nonnulli animam posse operari non unitam materiæ, materiam vero non posse operari non unitam alicui formæ. Contrà: Materia nuda omni formæ substantiali potest suam præsentiam producere, & quantitatem si illius est productiva, & alias passiones, si quas proprias habet, reliquas vero quas non exercet extra totum ex se neque in toto producere posset, saltem ut principium adæquatum, neque illas producit adhuc ut principium inadæquatum, quia materia prima etiã formæ unita, principium actuum non est adhuc inadæquatum passionum propriarum totius, neque vitalium actuum ut probabo, Controuers. 3. de anima: ergo ex eo quod esset sine forma non esset impotens producere aliquid, quod posset unita formæ producere, quod animæ contingere certum est, quia anima virtutem habet actiua ad producendas sensationes, quas producere nequit absque materia, sine qua subsistere potest: ergo etiam si mate-

ria non exerceret omnes actiones non unita formæ, quas exhiberet illi unita, quod respectu passionum illi contingit, quia plura pateretur in toto, quod extra illud non patitur, posset non unita formæ naturaliter conservari. Vltimò suadet, materiam primam non dependere in conservari à suo effectu, singularis exigentia requisita in entitate respectu suæ productionis, & conservationis, ut à posteriori dependeat in conservari à suo effectu, quam explicui §. præcedenti, cuius existentia nec minimum vestigium in natura reperies, & absque leui coniectura talem dari dicitur, cum adhuc illius possibilitas non faciliè possit explicari.

15 Obiicies: Materia prima non potest esse sine quantitate, & sine præsentia: ergo neque sine forma substantiali: idem argumentum fieri potest de animo rationali: animus rationalis non potest esse sine præsentia; ergo neque sine materia. Dicam propriis locis negato concursu cuiusque entitati ad producendam præsentiam, & quamlibet passionem, adhuc illius conservationem fore naturalem, etiam si talis negatio sit quoad modum supernaturalis, sed omisso antecedenti, negari potest consequentia, quia materia prima producit præsentiam, & quantitatem per simplicem emanationem, & formam substantialem recepit non per simplicem emanationem, sed dependenter ab aliis principiis quod sufficiens esset, ut non dependeret à posteriori à forma, etiam si dependeret ab aliis effectibus, quos per simplicem emanationem producit.

16 Obiic. 2. Forma materialis non potest conservari per educationem dependenter à subiecto quin illi sit unita: ergo forma indiget informatione, ut possit existere: ergo materia similiter indiget vnione ad formam ad sui naturalem conservationem, quia non minus ordinatur materia ad vnionem cum forma, quam forma ad vnionem cum materia. Antecedens probatur: si formaeducta non indigeret vnione, ut conservaretur, quando per informationem formæ ignis, expellitur informatio formæ ligni, permaneret forma lignieducta, & non informans: Sed non permanet sine vnione: ergo neque materia ex vi creationis sine eadem vnione. Si dicas educationem formæ ligni, destrui per educationem formæ ignis, quæ supponitur ad vnionem, quia non minus opponuntur educationes, quam vniones formarum impossibilium in ordine ad idem subiectum, in isto: Creetur forma ignis, & unitur materiæ ligni, tunc non permanebit forma ligni: adhuceducta ex subiecto: ergo ex eo quod non permanere possit ex vi educationis absque vnione. Antecedens nullâ suppositione factâ patet in forma embryonis, cuiuseductio definit esse ex eo quod anima rationalis informet materiam, ex qua educeretur: sed informatio animæ tantum opponitur cum informatione formæ embryonis, & cum ipsa forma, ut informante: ergo ex eo præcisè definit esse, uteducta, quia non potest esse ex vi educationis sine vnione ad subiectum.

17 Respondeo formam præcisè ut informantem per se & immediatè opponi cum alia forma, ut informantem idem subiectum, & uteducta ex illo, licet primario, & principaliter cum ipsa, ut informantem, & secundario cum ipsa, uteducta, quia eo ipso quod opponitur informatio huius formæ cum informatione alterius, opponitur cum educatione respectu eiusdem subiecti, ex qua necessariò per se loquendo infertur informatio cum qua primario est oppositio.

18 Ex his infero materiam naturaliter esse conservandam si semel naturaliter, vel supernaturaliter poneretur absque vlla forma, & illius creationem non fore supernaturalem etiam si crearetur absque vlla forma, licet iuxta illius naturam, postquam creata est, petat in eodem instanti temporis informari aliqua forma substantiali, ad quam ordinatur, non tamen ex hoc capite esset supernaturalis illius creatio, si illam non consequeretur informatio alicuius formæ: sed ad plurimum supernaturalitas posset quoad modum existere in negatione formæ, quæ semel iam productâ materiâ produci debebat.

19 Restat modò breuiter definiendum an semel materia producta cum forma substantiali, possit naturaliter permanere absque omni forma. Negant plurimi, quia existimant non posse deperdi dispositiones ad hanc formam nisi introductis dispositionibus formæ contrariæ. Ex quo infertur non posse materiam carere hac forma in instanti, in illam, non potest illa priuari, quando caret illis, habet dispositiones

dispositiones ad aliam formam, quæ necessariò illas consequitur, ergo nunquam potest privari hac forma, quin adveniat alia. Hoc principium multis est familiare, & mihi valde dubium. Quomodo enim probari potest nunquam corrumpi dispositiones ad hanc formam, nisi per introductionem dispositionum ad aliam, licet enim certum sit calorem disponentem ad hanc formam, & sic de aliis qualitatibus, non corrumpi nisi per formam contrariam, unde locus habebit frigiditatem sufficientem ad corrumpeñdum calorem requisitum ad hanc formam, sufficientem dispoñere ad aliam, cum tot qualitates requirantur, ut sint, omnes dispositiones requisitæ ad formam contrariam, & ex defectu vnius desinunt esse quæ requiruntur ad hanc formam? Imò ex hoc capite argumentum desumo ad probandum posse materiam existere sine forma, ex eo quod deficient dispositiones requisitæ ad conservandam præexistentem, & nondum advenierint necessariæ ad aliam introducendam. Ex eo quod materia informata modò formâ ligni modò recipiat duos, tresve caloribus gradus, totidemque frigiditatis amittat, non recipit dispositiones sufficientes ad aliam formam acquirendam: ergo si forma ligni dependeret tanquam à dispositione necessariò ab aliquo gradu frigiditatis amisso maneret nuda omni formâ. Dices conditionalem esse veram, & nunquam posse conditionem purificari, quia nunquam potest amitti dispositio necessaria, nisi per contrariam sufficientem, ut ad aliam formam disponat. Contra: Ex quo fundamento colligi potest oppositam qualitatem cuiusque necessariæ ad conservandam hanc formam semper sufficientem esse, ut materiam adæquatè disponat ad aliam cum non quæcumque alteratio, ut dictum est, sit sufficiens dispositio ad formam aliam acquirendam? Nullum vel leve potest inveniri, imò moraliter videtur impossibile rem ita se habere.

20 Verge fortis in productione viventium: viventia, ut communis fert opinio, requirunt tantam determinatam quantitatem ad primam sui generationem, quam vocamus minimum materiæ requisitum, quia non possunt in minori generari. Minimum hoc requisitum per partes disponitur, ita ut prius recipiat intentionem ultimò requisitam pars propinquior agentis, & postea remotior alia, in illa temporis mensura in qua est cum toto temperamento qualitatum requisitarum ad formâ hominis pars propinquior, & adhuc remotior illud non acquisivit, prior pars non recipit formam hominis, neque habet dispositiones ad conservandam formam seminis, vel embryonis, quia illas amisit, per dispositiones ad formam hominis: ergo prius tempore amittit formam seminis, aut embryonis præcedentis ex dispositionum defectu, quam acquirat formam hominis: ergo si ratione dispositionum negotium hoc est transigendum, materia prima manet absque forma in illa mensura temporis, in qua pars materiæ minor minima requisita ad formam viventis recipiendam habet iam totam qualitatum intentionem ad formam viventis & nondum alia pars materiæ est disposita, in qua non potest acquirere formam viventis, neque conservare præexistentem formam, quia iam caret dispositionibus requisitis ad illam conservandam. Respondent nonnulli posse formam per aliquod tempus conservari in via corruptionis sine propriis dispositionibus, cum dispositionibus ad aliam formam, non verò per longum tempus. Contra: forma substantialis æquè est dependens vel independens à dispositionibus in omnibus temporis instantibus: ergo si in hoc instanti potest conservari sine dispositionibus, eodem modo poterit in ulteriori conservari, & necessariò conservabitur, quovisque nova causa corruptionis illius adveniret.

21 Porro si quis fundamento prædicto innixus assereret materiâ posse, & de facto esse aliquando sine forma, ex defectu dispositionum, quæ ad præcedentem retinendam requirebantur, & quia nondum advenire omnes requisitæ in toto materiæ minimo ad aliam recipiendam, & ita materiam nudam omni formâ existere quovisque completetur extensivè, & intensivè totum temperamentum ad formam venturam, contra communem sententiam sentiret, sed difficile posset à propria remoueri. Nihilominus firmum esse volo materiam primam semel informatam aliqua forma substantiali non posse naturaliter permanere absque illa forma. Fundamentum huius conclusionis esto, formam in conservari nullo modo pendere à dispositio-

bus, & naturaliter conservandam esse cum unione ad materiam etiam si dispositionem omnem ex vi cuius fuit introducta, amittat, & absque vlla permaneat, quod evincam Controv. I. de generatione Punct. 4. Vbi de modo, quo dispositiones ad formam concurrant fusè dicam. Ex hoc infero formam substantialem non posse expelli à subiecto exercitum: Unde prius est naturâ, etsi in eodem instanti temporis, materiam novam formam acquirere, quam antiquam amittere, & ita naturaliter contingere nequit absque omni forma permanere.

PUNCTUM VIII.

De unitate specifica materia prima sublimitatis.

1 Qvæstio hæc plurium Thomistarum limina non attingit, apud quos illius subiectum non subsistit, asserunt enim materiam primam speciem non habere. Ceterum iam rationem substantiæ incompletæ & partis essentialis compositi formæ communem materiæ accommodavi, eademque propriam differentiam statui, per quam differt à forma, ex quo constat metaphysicè compositum esse ex genere & differentia, quæ essentialiter illius speciem componit. Quod si familiare sit antiquis Philosophis asserere materiam primam non habere speciem, ut plurimum utuntur nomine speciei, quatenus idem quod pulchritudo significat, quia absque forma substantiali, caret pluribus accidentibus, quibus vestita & ornata eleganti resulget pulchritudine: in eodem sensu materia nuda sumpta informis dici solet, hoc est, impolita & incompta. Si verò aliquando de specie Logica loquantur, tunc intelligendi sunt de specie adæquata totius ad quam componendam ordinatur.

2 Materiam primam sumere suam speciem per ordinem ad formas cum quibus potest uniri, explicui Puncto 3. vbi dixi illius essentialitatem esse in virtute terminativa unionis cum formis per modum partis materialis compositi. Potentias per ordinem ad diversos actus quos possunt exercere à posteriori specie distinguimus. Unde illa potentia unitiva per modum partis materialis ab alia distinguetur specie, quæ diversis specie uniones respiciat. Unionem per ordinem ad quodcumque extremum specie distinctum, specie distinguimus, ex quibus constat materiam primam specie distinguendam esse per uniones specie distinctas, quas potest terminare, & has per formas in ordine ad materiam primam à posteriori cognoscendam. Ex quo inferitur, illam materiam primam specie differre ab alia, quæ diversis specie formis potest uniri, & diversa specie tota componere. Siue omnes formæ, quæ respicit hæc materia adæquatè distinguantur ab aliis, quas respicit alia, siue tantum aliquæ, aliæque utrique materiæ sint communes. Rem declarem exemplum. Si detur triplex materia quarum una possit recipere formam leonis, & equi, alia formam canis, & bouis, alia formam leonis, & canis omnes hæc materiæ specie distinguuntur, duæ priores, quia habet actus adæquatè distinctos secundum se totos, neutra enim potest uniri alicui formæ ex his, quas altera sibi unit. Tertia ab utraque similiter distinguetur, quia habet diversum specificatum adæquatum distinctum ab specificatio aliarum materiarum, etiam si non secundum se totum, tamen secundum aliquam formam substantialem, ex quo essentialiter constat adæquatum specificatum, & ita absolutè est specie distinctum, & ex illo diversa specie potentia inferitur à posteriori, sicuti diversa esset specie potentia, quæ posset videre album, & nigrum ab illa, quæ tantum posset album intueri, etiam si obiectum, quod mediis actibus attingitur, à quo ultimo sua desumitur à posteriori specificatio, non sit secundum se totum adæquatè specie distinctum, quia ad hoc ut aliquid absolutè specie ab alio distinguatur, non requiritur adhuc in compositis physicis, ut secundum se totum distinguatur: homo enim absolutè specie differt ab equo, etiam si non distinguatur secundum materiam, sed tantum secundum formam.

3 Posse dari materiam primam sublimitatis specie distinctam ab hac, quæ de facto est mihi non est dubium, quia potest dari materia cui tantum possint uniri duæ, tresve formæ, ex innumeris, quæ tunc valent uniri, & potest dari alia, quæ

quae non possit vniri alicui, ex his quae de facto existunt, & quae vnica tantum formae possit vniri, quia non est de ratione materiae indifferentia ad plures formas, vt probauit Punct. 3. quae omnes materiae specie differunt propter diuersos actus, quos respiciunt, & propter praedicatum, per quod vna ab alia notabiliter differet, quod passet esse multis commune.

Similiter affirmo posse dari duplicem materiam respicientem easdem numero formas, quarum vna illas respiceret tantum potentia terminatiua vnionis, tanquam extrema, quibus posset vniri ad tota componenda, alia vero tanquam extrema quibus posset vniri, & quae possent ex illa educi, quia vt dicam lib. 3. Controuer. 13. Punct. 3. non repugnat forma indifferens ex natura sua, vt creetur, vel educatur: ergo non repugnat forma, quae possit per creationem producta vniri huic materiae, vel educta ex altera vniri: ergo non repugnat dari duplicem materiam respicientem easdem formas, vnam media vnione, & receptione, alteram tantum media vnione. Affirmo insuper has materias inter se specie distinguendas per diuersos actus immediatos, scilicet per diuersas vniones specie distinctas, quibus easdem formas respiceret, sicuti distinguuntur specie in communi sententia visionis hominis, & equi, circa eundem colorem per diuersa specie principia, sic similiter vniones illae distinguerentur per diuersas specie materias, a quibus specificationem diuersam haberent, quia vnio specificatur non solum a forma, sed etiam a materia. Sed in materiis, quarum vna potest recipere, & vnire sibi formas, haec notabiliter differt ab alia, quae tantum potest easdem formas sibi vnire, & per praedicatum, quod potest esse commune multis materiis: ergo specie differt ab illa, & diuersos actus, hoc est, diuersas vniones, valet quasi a priori specificare. Dixi saepe specificationem vnionis a materia itaque, ab extremo, esse quasi a priori, quia non est a vera causa, quae tantum specificationem a priori dat.

Obiic. nos committere vitiosum circulum, quia sumimus specificationem diuersam materiae ex diuersis actibus, specificationem diuersam actuum ex diuersa materia, vnde idem per idem explicamus. Respondeo nos probare specificationem diuersam actuum ex diuersitate materiae, quasi a priori, & dicere materiam a posteriori specificari ex diuersis actibus, quod non probamus ex eo quod actus sint diuersi, sed ex alio capite, scilicet ex eo quod materia habeat virtutem recipiendi formam, quam non habet alia, ex quo absolute inferimus diuersitatem materiarum inter se, & specificam distinctionem specierum, ex quo postea quasi a priori specificationem diuersam actuum respiciamus, & dicimus materiam a posteriori specificari, ab his actibus, quos a priori probauimus distinctionem specificam ex materiis habituros. Ob hanc rationem dixi n. 2. vniones distinguendas esse per ordinem ad formas, in ordine ad cognoscendam distinctionem specificam materiae; quando vero iam ex alio capite nobis innoteceat distinctio specifica materiae, possumus per ordinem ad materiam specie distinctam vnionem distinguere, & asserere ab his vnionibus specie distinctis quasi a priori ex diuersitate materiae aliunde nota a posteriori materiam diuersam specificari, quod in nostro casu contingit.

Omni materiam primam sublanarem, quae de facto datur esse eiusdem speciei probabiliter affirmo cum communi sententia, quia quaecumque materia aequale potest sibi vnire, & recipere omnes formas, quas potest alia: ergo nullum est caput, ex quo possit conici praedicatum aliquod specificum non omnibus commune in materiis, quae de facto existunt, cum omnes similes appareant in virtute vnitiua, & receptiua formarum tam substantialium quam accidentalium. Antecedens satis probabiliter suadet experientia, qua videmus eandem materiam modo sub hac forma modo sub illa esse, & nunquam videmus materiam aliquam, quae formam aliam in particulari recuset, neque quae renuat admittere dispositiones ad illam, quas non reciperet si illius receptiua non esset, quia dispositionum receptio ad formam substantialem ordinatur. Quod si in materia semel informata auri vel adamantis, aliarum rerum formis, quas incorruptibiles vulgo dicimus, diffisile, esto nunquam, formam aliam recipiat, eadem materia anteaquam esset cum tali forma, plures alias admisit, ex quo inferitur, non ex defectu capacitatis illas modo respicere. Si istes forsitan esse aliquam materiam,

Franc. de Quiedo, Philosoph. Tom. 1.

quam nos non experti sumus, incapacem recipiendi formas, quas recipit alia materia illico existens. Dicam me non posse oppositum demonstrare, sed satis probabiliter suaderi, talem materiam non existere, ex eo quod nullum illius vestigium inueniamus, neque ratio aliqua, aut coniectura nobis suppetat ad asserendum talem materiam existere, & experientia oppositum monstrat in omnibus materiis, quas hucusque vidimus.

Obiic. Materia prima est imperfectissimum ex suo conceptu: ergo non potest dari alia materia specie distincta ab hac, quia si esset perfectior ista, non esset imperfectissimum ens, & ita non esset materia: si esset imperfectior, haec materia, quae modo est, non esset imperfectissimum ens, & consequenter non haberet rationem materiae, quam simul haberet, quia iam supponimus esse materiam; aequale imperfecta cum ista esse non potest, quia repugnant duae species perfectione, aut imperfectione aequales. Respondeo quidquid sit de aequalitate possibili inter duo specie distincta, materiam primam non esse imperfectissimum omnium entium, quia accidentia sunt illa imperfectiora. Est tamen imperfectissimum ens substantiale saltem non modale praecise ex conceptu materiae, quia materia essentialiter est imperfectior forma, iuxta dicta de illius essentia, & imperfectior toto, quod supra illam includit formam. Ex hoc tamen non inferri, dari non posse materiam imperfectiorem alia, dum omnium perfectissima non attingat perfectionem imperfectioris formae quam potest recipere. Non enim est de ratione huius materiae primae esse ita imperfectam vt non possit alia materia imperfectior dari, sed tantum est de ratione totius materiae esse ens imperfectissimum comparatum cum formis, quibus potest vniri, & cum totis, quae potest componere.

Dubitabis an materia prima sit receptiua aliquarum formarum praeter eas, quas de facto Deus hucusque produxit, & aliquando producat immediate, vel mediis aliis causis secundis, vel possit recipere existentes, vel exituras, & nullam aliam specie distinctam, ex his, quas Deus potuit creare, & nunquam sunt creanda. Ad hanc quaestionem recte responderi Arriaga disp. 2. sect. 9 sub. 2. Deum potuisse creare materiam, quae esset receptiua harum, quae de facto dantur, & simul aliarum pure possibilium, & quae tantum harum esset receptiua, & nos non posse certo scire, quam illarum creauerit; probabilius tamen posse dici tantum creasse materiam receptiuam formarum aliquando existentium & non pure possibilium. Quia cum Deus sciret, quas formas erat producturus, magis congruum videtur illis tantum materiam creasse, & non aliis nunquam futuris, esset enim absque vlla necessitate in rerum natura virtus receptiua speciei formae, cuius nulla indiuidua forma esset exitura. Non ago de distinctione vel unitate specifica inter materiam primam, & sublanarem de qua Controuer. de coelo.

CONTROVERSIA III.

De forma substantiali.

ONTROVERSIA secundâ nonnulla de forma praelibauit, reliqua in praesenti peragam.

PUNCTVM PRIMVM.

Existenciae formae substantialis statuitur.

Natura formae substantialis plerisque ex Antiquioribus latuit Philosophos, alij ex posterioribus illas in elementis non agnoscebant, omnes denique totit erant in natura materiae explicanda, & naturam formae quam vix expiscabantur, tanquam quid ignotum omitebant; quos saepe reprehendit Arist. toto lib. 1. physicorum, & lib. 2. cap. 1. vbi formam perfectiorem naturam dicit esse quam materiam. Idem tenet lib. 1. de parte animal. 1. cap. & lib. 7. Metaph. c. 4. & lib. 12. cap. 2. vbi vocat formam hoc aliquid. & lib. 7. quod quia est rei, hoc est, quod tribuit vltimam quidditatem, vltimum constitutum, vltimique praedicatum essentialis.